

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

katedra tělesné výchovy a sportu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Využívání didaktických řídicích stylů ve výuce sportovních her na středních školách na Břeclavsku

Autor : Lenka Sedláčková
Vedoucí práce : doc. PaedDr. Zdeněk Šebrle, CSc.
Oponent práce: doc. PaedDr. Emil Řepka, CSc.
Obor : Biologie a tělesná výchova pro střední školy

České Budějovice, duben 2009

SOUTH-BOHEMIAN UNIVERSITY OF ČESKÉ BUDĚJOVICE

Faculty of Education

Department of Physical Education and Sports

DIPLOMA THESIS

**The Use of Didactic Guiding Styles in the
Teaching of Sports Games on Secondary Schools
in the District of Břeclav**

Author : Lenka Sedláčková
Supervisor : doc. PaedDr. Zdeněk Šebrle, CSc.
Opponent: doc. PaedDr. Emil Řepka, CSc.
Field of Study : Biology and Physical Education for Secondary schools

České Budějovice, April 2009

Bibliografická identifikace

Název diplomové práce: Využívání didaktických řídicích stylů ve výuce sportovních her na středních školách na Břeclavsku.

Pracoviště: KTVS PF JU

Autor: Lenka Sedláčková

Studijní obor: biologie – tělesná výchova

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Zdeněk Šebrle, CSc.

Rok obhajoby: 2009

Anotace: Diplomová práce je zaměřena na využívání didaktických řídicích stylů ve výuce sportovních her na středních školách na Břeclavsku. Výzkum byl proveden na náhodně vybraných středních školách prostřednictvím dotazníku a pozorování. Dotazník byl učitelům tělesné výchovy osobně předán až po ukončení pozorování vyučovacích jednotek tělesné výchovy. Výsledky získané metodou dotazníkovou a metodou pozorování jsou zpracovány do grafů a tabulek, které jsou doplněny stručným komentářem. V diskusích jsou získané výsledky podrobněji komentované.

Klíčová slova: vyučovací styl, sportovní hra, tělesná výchova, učitel, žák

Abstrakt: This diploma thesis is focused on the use of didactic guiding styles in the teaching of sports games on secondary schools in the district of Břeclav. The research was made on randomly selected secondary schools by means of a questionnaire and an observation. The questionnaire was given to the teachers of physical education personally after finishing the observations of the lessons of physical education. The results gained by the methods of the questionnaire and the observation are processed into graphs and charts which are supplemented with brief comments. The gained results are given a more detailed commentary in the discussion section.

Key Words: educational style, sports game, physical education, teacher, student

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 7 odst. 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

27. dubna 2009

.....

Tímto bych chtěla poděkovat doc. PaedDr. Zdeňku Šebrlemu, CSc. za cenné rady při tvorbě této diplomové práce a také ředitelům středních škol na Břeclavsku uvedených v diplomové práci, kteří mně umožnili navštěvovat vyučovací jednotky tělesné výchovy na jejich školách a vyšli mi vstříct při zadávání dotazníků učitelům tělesné výchovy. Dále bych chtěla poděkovat všem učitelům tělesné výchovy, kteří vyučují na zmíněných školách.

Obsah:

| | |
|---|----|
| 1. ÚVOD | 7 |
| 2. TEORETICKO METODOLOGICKÁ ČÁST | 9 |
| 2. 1 Syntéza poznatků | 9 |
| 2. 2 Cíl a úkoly práce | 21 |
| 2. 2. 1 Cíl práce | 21 |
| 2. 2. 2 Úkoly práce | 21 |
| Z hlavního cíle této diplomové práce vyplývají následující úkoly: | 21 |
| 2. 3 Rozbor literatury | 21 |
| 2. 4 Metody práce | 22 |
| 2. 4. 1 Metoda dotazníková | 22 |
| 2. 4. 2 Metoda pozorování | 24 |
| 3. VÝZKUMNÁ ČÁST | 26 |
| 3. 1 Metodika výzkumu | 26 |
| 3. 2 Struktura dotazníku | 26 |
| 3. 3 Pozorování | 27 |
| 4. VÝSLEDKOVÁ ČÁST A DISKUSE | 29 |
| 4. 1 Rozbor dotazníku | 29 |
| 4. 2 Výsledky pozorování | 53 |
| 4. 3 Porovnání výsledků dotazníku s pozorováním | 55 |
| 4. 4 Diskuse | 56 |
| 4. 4. 1 Diskuse k výsledkům dotazníkového průzkumu | 56 |
| 4. 4. 2 Diskuse k výsledkům získaných pozorováním | 62 |
| 4. 4. 3 Diskuse k porovnání výsledků z dotazníku a pozorování | 63 |
| 5. ZÁVĚR | 64 |
| BIBLIOGRAFICKÁ CITACE | 66 |
| SEZNAM PŘÍLOH | 68 |

1. ÚVOD

Dnešní veřejnost nazírá na tělesnou výchovu jako na vyučující předmět několika různými způsoby. Často se setkáváme s tím, že je to předmět téměř zbytečný, jindy je brán jako prostředek relaxace a odpočinku. Těch úhlů pohledů je mnoho, ale mínění dnešní společnosti jednoznačně ovlivňuje postavení tělesné výchovy mezi ostatní předměty.

Pojem tělesná výchova na školách zahrnuje zájmy žáků, potřeby žáků, jejich přístup k výuce, odreagování, odpočinek dále také vzájemnou interakci, komunikaci, spolupráci a spousty dalších jednotlivostí, které by se mohly jmenovat. Z toho vyplývají náročné požadavky kladené veřejností na roli učitele tělesné výchovy, od kterého se očekává uspokojivé plnění všech požadavků, jež by měly vést k dosahování jednotlivých cílů.

Současná doba přináší změny ve využívání volného času i v životním stylu. Je to jistě přirozený vývoj lišící se u každého jedince. Proto lze konstatovat, že není vždy až tak správný. Pasivní trávení volného času sezením u počítačů, televizorů a jakákoliv jiná pasivní aktivita nevede často jedince k myšlence pohybu. Je to určitě otázka výchovy, vztahu rodičů, kamarádů, vrstevníků k pohybové aktivitě, ale i otázka vlastního chtění a vlastní motivace. Všechny tyto aspekty se potom promítají do výuky tělesné výchovy.

Mnohdy se setkáváme s tím, že má stále víc žáků osvobození z tělesné výchovy ať už úplně nebo částečné. Lze těžko říct, zda se jedná o způsob, jak se vyhnout tělesné výchově nebo to má své opodstatnění. Dříve se tento jev vyskytoval velmi zřídka. Byl spíše výjimkou než pravidlem, jak je tomu dnes.

Na školách mezi žáky se objevují různé skupiny jedinců s různým vztahem k pohybové aktivitě. Na jedné straně jsou tu ti, kteří se těší na jednotky tělesné výchovy, ať už z důvodu pohybu, zážitků, stráveného času s kamarády v jiném prostředí než ve třídách, ze zvědavosti z nové činnosti, nebo přáním zahrát si nové hry a zkusit něco nového. Pak jsou tu ti, kteří tělesnou výchovu berou jako nutné zlo nebo nemají žádný konkrétní přístup k hodinám strávených ve sportovním zařízení. Na druhé straně jsou tu žáci, kteří odmítají cvičit a berou to jako úplně zbytečnou věc. Z tohoto ne zcela úplného výčtu různých individuálních přístupů je zřejmé, že učitelé tělesné výchovy stojí každou hodinu před velmi těžkým úkolem a to uspokojit všechny zúčastněné žáky na hodinách tělesné výchovy. Od učitelů se očekává tvořivost, přátelský, ale

profesionální přístup k žákům. Musí být rádcem, pomocníkem a být respektován. Častý direktivní přístup některých učitelů není zcela správný. Atmosféra při výuce není uvolněná a žáci se bojí do jednotek tělesné výchovy docházet. Učitelé musí jít tou nejoptimálnější cestou. Snažit se vzbudit zájem dnešní „sedící mládeže“ o pohyb a to správnou volbou vyučovacích forem, metod a stylů, bez stereotypního užívání stále stejného vzorce průběhu hodiny tělesné výchovy. Proto jsem se zaměřila v této práci na průzkum využívání vyučovacích stylů v jednotkách tělesné výchovy na středních školách. Co ovlivňuje jejich výběr a z jakých důvodů jsou některé didaktické styly používány častěji než jiné. Zda mají učitelé možnost efektivně využít čas vymezený pro tělesnou výchovu.

2. TEORETICKO METODOLOGICKÁ ČÁST

2. 1 Syntéza poznatků

Spektrum didaktických stylů tvoří, společně s didaktickými formami a didaktickými metodami, určitý základ didaktiky a lze je považovat za jeden z největších objevů posledních třiceti let. Obecná didaktika tělesné výchovy u nás dosud nepřijala myšlenku spektra didaktických stylů a nestala se tudíž její samozřejmou součástí. Vědomé si nevšímání didaktických stylů přetrvává dodnes (Dobří, 1992, s. 1).

Pojem „styl“ je zde chápán jako zobecnitelná didaktická struktura. Spektrum didaktických stylů, je termín, který vyjadřuje postoje učitele a žáků k určitému vybranému učebnímu modelu, vzájemná interakce učitele se žáky, dominance a rozhodování a řízení výchovně vzdělávacího procesu. Výchovně vzdělávacím procesem se rozumí organizace, zahájení a ukončení činnosti, způsob, druh, frekvence, zdroj v poskytování zpětných informací, aplikace, způsoby, jakými hodnotíme průběžné i finální výsledky vyučování a to vždy s ohledem na cíl vyučování, kdy cíl vyučování je chápán jako tématický celek, vyučovací jednotky, epizody ve vyučovací jednotce aj. (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 136).

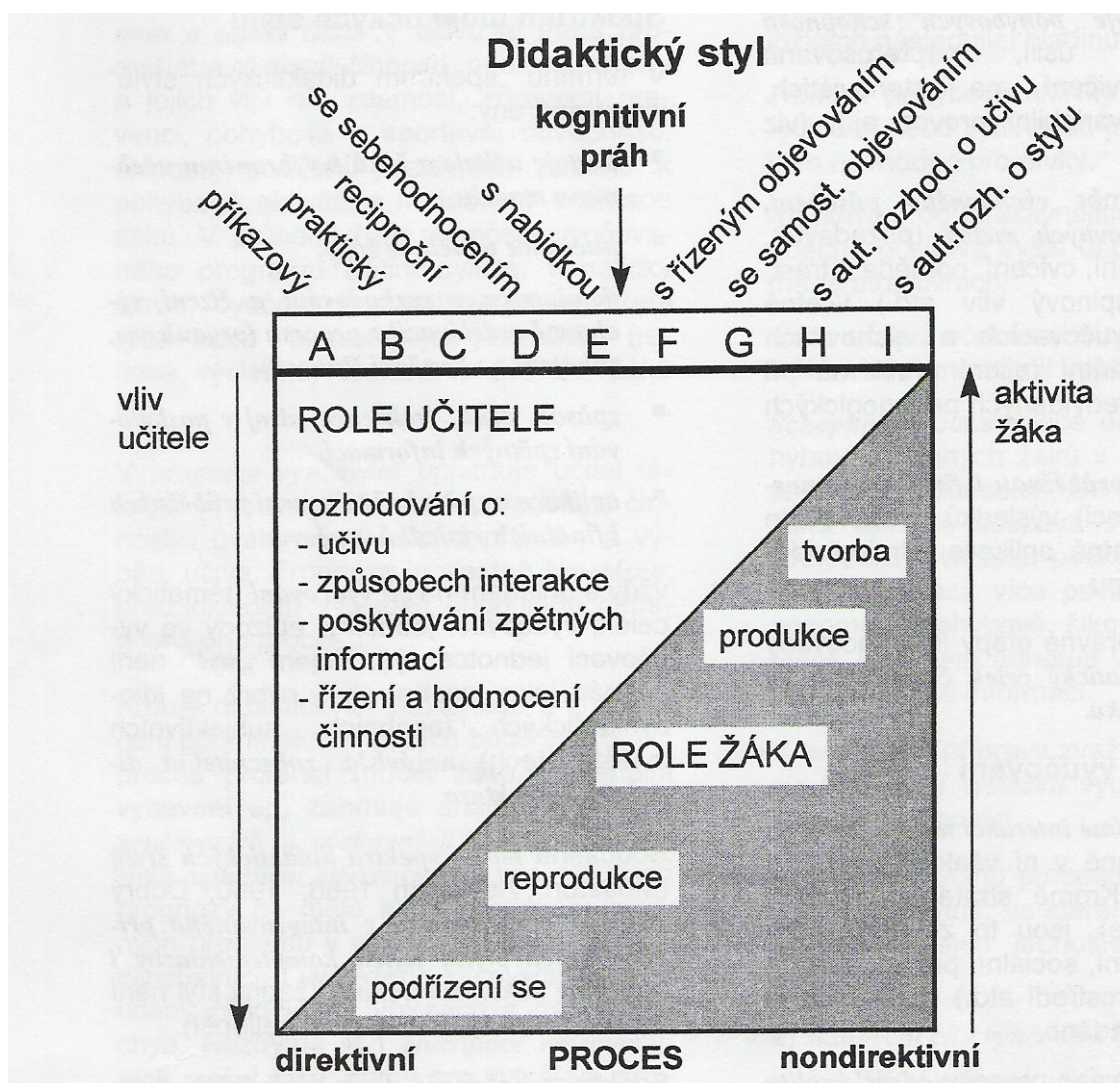
Didaktické styly tvoří „spektrum“ a mají při uplatňování ve výchovně vzdělávacího procesu význam tehdy, pokud jsou využívány jako spektrum vzájemně se doplňujících stylů (Svatoň, Tupý, 1994). Nelze říci, že jeden je lepší než druhý. Žádný není nejlepší.

Spektrum didaktických stylů v sobě obsahuje a zahrnuje teorii programovaného učení nebo vyučování, problémového vyučování nebo problémovou metodu, kreativního vyučování, řízené objevování, individualizace apod. (Šebrle a kol., 1995, s. 16).

Spektrum zahrnuje celkem devět základních stylů. V abecedním pořadí stylů (A – I) se postupně mění role učitele a žáka, jejich aktivita, interakce a zodpovědnost během procesu vyučování a učení. U žáků vzrůstá podíl subjektivní odpovědnosti, jsou kladeny vyšší nároky na optimalizaci jejich motivace, aktivity, iniciativy a samostatnosti v rozhodování. Podobně se mění i vyučovací činnost učitele, způsoby jakými prezentuje svá rozhodnutí a jejich postupné přenášení na žáky (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 136). Během rozhodování ve vyučovací jednotce nebo epizodě se jednotlivé styly mění na základě rozhodnutí, která provede učitel sám a kolik rozhodnutí nechá na žáku samotném.

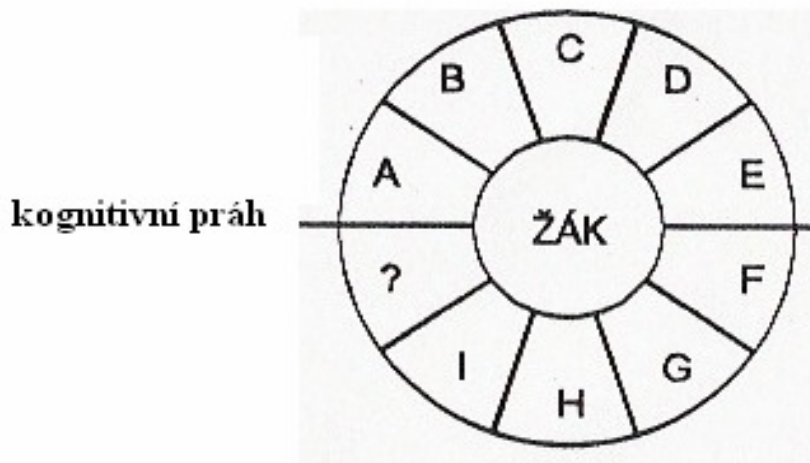
Volba didaktického stylu je ovlivněna i konkretizací cíle vyučování dle fáze nácvičku dovedností (seznámení, fixace, asimilace a jejich aplikací do struktury

pohybové činnosti). Dále rozvojem pohybových schopností. K dalším faktorům patří vyspělost žáků a jejich motivace, kvalita a kvantita materiálního vybavení, počet žáků, interpersonální vztahy ve třídě aj.(Rychtecký, Fialová, 1998, s. 137).



Obr. č. 1 Schéma spektra didaktických stylů (Rychtecký, Fialová, 2004, s. 120)

Ze schématu lze pozorovat, jak se postupně mění role žáka a role učitele. Vliv učitele na žáka klesá a stoupá do jisté míry samostatnost žáka při různých činnostech, řešení úkolů a problémových situacích. Dochází k postupnému přenášení zodpovědnosti na žáka. Zvyšují se tak nároky na uplatnění tvořivosti, samostatnosti a spoluzodpovědnosti za výsledky učení (Strejc, 2007, s.10).



Obr. č. 2 Grafické znázornění stylů jako výseče kruhu (Dobry, 1992, s. 2)

Označení výsečí písmeny není náhodné. Je zde zdůrazněn fakt, že všechny styly jsou komplementární, žádný styl není lepší než druhý, žádný není nejlepší.

Realizace didaktického stylu je složitým aktem, jelikož vyžaduje od učitele i od žáka naučit se novým rolím, než byli doposud zvyklí, a které se nikterak během vyučovacího procesu neměnily.

Žák i učitel musejí vědět, do kterého didaktického stylu vstupují a co se od nich očekává. Učitel se tímto stává hercem, protože se musí naučit odlišným rolím podle požadavků jednotlivých stylů bez ohledu na své osobnostní vlastnosti (Dobry, 1992, s. 3).

Není nutnou podmínkou, že v každé vyučovací jednotce musí být použit pouze jeden didaktický styl. V hodině tělesné výchovy se může objevit několik dílčích epizod a v každé může být použit jiný styl. Ovšem je kladen důraz na dodržování čistoty stylu, který byl zvolen.

Ve školní tělesné výchově se nejčastěji používají didaktické styly A – E, tedy příkazový, praktický, reciproční, se sebehodnocením, s nabídkou. Užití zbývajících stylů je náročnější (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 137).

V následující části se zaměříme na charakteristiku jednotlivých didaktických stylů:

Didaktický styl A – příkazový

Je charakteristický tím, že učitel veškerá rozhodnutí vykonává sám. Všichni žáci cvičí jednotně podle jeho pokynů. Žáci cvičí najednou jednotlivě nebo ve skupinách. Dochází tak k efektivnímu využití cvičebního času, který má učitel k dispozici v hodině tělesné výchovy. Žák cvičí podle modelu, který mu předkládá učitel. Tedy přímo reprodukuje příkazový signál, který je mnohdy přenesen na hudbu, písňalku nebo rytmické tleskání. Učitel v podstatě direktivně řídí veškerou činnost žáků. Žák se snaží provést zadané úkoly, pokyny a pojmout a zpracovat sdělené informace (Šebrle a kol., 1995, s. 16).

Od žáka se očekává:

- okamžitě odpovídat na podnět, jednotně, simultánně a synchronizovaně,
- podrobovat se potřebám jednotného výkonu všech cvičících tempem, rytmem,
- řídit se předem daným učebním cílem,
- udržovat stále přesnost odpovědi (Dobrá, 1992, s. 3).

Pozornost je soustředěna na učitele a učivo. Učitel je osobou, která rozhoduje o učivu, poskytuje zpětné informace a korekce. Žák je podřízen veškerému rozhodnutí učitele, jeho korekci a kontrole. Plní příkazy. Je pasivně zapojen do vyučovacího procesu. Učitel omezuje veškerou žakovu aktivitu.

Pro učitele je příkazový styl z organizačního hlediska nejjednodušší. Projevuje se v dobré kázni žáků. Může mnohdy pozitivně působit na sociální citění žáků, podřizování se skupině jako celku, v zátěži, v rytmu atd. Na našich školách je příkazový styl stylem nejvíce využívaným, ale nesmí se stát univerzálním pro hodinu tělesné výchovy (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 137).

Didaktický styl B – praktický (úkolový)

Je charakterizován tím, že dílčí část rozhodnutí přenáší učitel na žáka. Učitel určuje učivo, vyučovací metodu a formu. Žák si sám vybírá místo, kde bude cvičit, zahájení a ukončení cvičení. Rozhoduje si o výběru z navržených možností cvičení, o rytmu, tempu a intenzitě. Mění se tak i korekce prováděných úkonů od učitele. Učitel má větší možnost a čas procházet mezi jednotlivými žáky a kontrolovat cvičení, opravovat chyby, chválit a postřehnout tak snahu jednotlivců, eventuelně i individuální zájmy. Mění se tak i výchovné působení učitele na žáky. Žáci mohou s učitelem

normálně a lépe komunikovat. Příkladem může být například rozcvičení žáků na začátku vyučovací jednotky, posilování (Dobry, 1992, s. 4).

Od žáka se očekává, že:

- pochopí změnu v rozhodování, nebude klamat a bude se rozhodovat odpovědně,
- sám dospěje k uvědomění si opakování některých cviků a výkonů bez donucování,
- sám bude přijímat od učitele zpětné korekce a informace
- zkušenosti bude postupně získávat na základě vlastní praxe bez závislosti na ostatních žácích a bez srovnání s nimi,
- bude respektovat odlišný výkon jiných žáků (Dobry, 1992, s. 4).

Je zcela zřejmé, že tento didaktický styl klade větší důraz na sebekázeň žáků a vlastní odpovědnost.

Učitel může žákům popsat ukázkou řečovou formou, pohybovou ukázkou, nebo může být předána písemně pomocí úkolové karty (Dobry, 1992, s. 4).

Při praktikování stylu B je vhodné využívat úkolových karet a to zejména ve skupinovém vyučování (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 137).

Didaktický styl C – reciproční

Tento didaktický styl se vyznačuje přenesením rozhodnutí na žáka, která vyústí do zpětných informací a korekcí poskytovaných spolužákem. Kdy učitel určuje obsah vyučovací epizody, vysvětlí jak správně provést daný pohyb, určuje žákům jaké budou mít role v nácviu. Třída se tak seznamuje s úkoly převážně verbálně a vizuálně a tak může u mnohých jedinců nastat situace, že mnohé zapomenou. Aby se této skutečnosti předcházelo, je vhodné využívat při komunikaci se žáky písemně připravené úkolové karty. Úkolové karty mohou mít vyznačené kritické body: př. držení míče, správný postoj. Žáci cvičí ve skupinách, ke které je přidělen vždy jeden žák, který je pozorovatelem nebo žáci cvičí ve dvojicích. Jeden z dvojice má roli cvičence (cvičí) a druhý má roli pozorovatele (opravuje, pomáhá, hodnotí). Žáci si po určitém časovém úseku, role vymění. Korekce cvičícího žáka provádí pozorovatel, podle předem stanovených kritérií. Vzhledem k různé snášenlivosti kritického hodnocení žáků mohou nastat i konfliktní situace u těch jedinců, kteří jsou na kritické hodnocení velmi citliví. V takovém případě je nutné své závěry a rozhodnutí konzultovat, popřípadě o nich diskutovat s učitelem.

Pozorovací zájem učitele se soustřeďuje na oba žáky, ale zpětné informace podává pouze pozorovateli, nikoli cvičícímu žákovi

(Rychtecký, Fialová, 1998, s. 137).

Od žáka se očekává následující:

- bude cvičit a vykonávat úlohu za neustálé přítomnosti pozorovatele,
- bude cvičit bez přímé závislosti a kontroly učitele, bez jeho korekcí a zpětných informací,
- bude se učit pozorovat pohyb, vytvářet si postupně představu o celku a částech,
- bude se spolužákem spolupracovat, poskytovat a přijímat zpětné informace a korekce a následně diskutovat se spolužákem o prováděném výkonu

(Dobry, 1992, s. 4-5).

Učitel postupně poznává jak je důležité, aby si žáci navzájem dokázali poskytnout přesné informace o průběhu a výsledku výkonu. I přes to, že si žáci ve dvojici určují role sami někteří jedinci se tak dostávají k úplně nové funkci, která pro ně může být zcela nová a tudíž i obtížná.

Disciplína, potřebná pro styl C, vyžaduje sebekontrolu žáků. Důležitá je především kvalita vztahů mezi žáky. Tento styl je používám především ve více početných třídách s omezeným vybavením.

Žáci si postupně osvojují dobrou pozorovací schopnost, která se posléze pozitivně odráží i v sebekontrolě (Šebrle a kol., 1995, s.20).

Didaktický styl D – sebehodnocením

Žáci cvičí samostatně a snaží se sami posoudit, jestli bylo jejich provedení pohybu správné. Samostatně se učí poznat, zda zadané úkony provádějí správně a tak dospět k určité formě autokorekce. Snaží se vykonávat sami zadané úlohy. Žáci tak poznávají své vlastní možnosti a po konzultaci s učitelem jsou více motivováni ke zlepšení výkonu. Kontrolu o tom, zda byl úkol správně proveden, dělá učitel na žákovo vyzvání, tedy učitel žáky neustále sleduje a v případě potřeby poskytuje zpětné informace. V podstatě tento didaktický styl navazuje na styl předcházející (Dobry, 1992, s. 5-6).

Od žáka se očekává:

- že si bude uvědomovat vlastní pokrok (postup),
- bude srovnávat vlastní výkon s danými kritérii,
- si bude hledat samostatně zdroje zpětné vazby,
- bude objektivně hodnotit svůj výkon,

- bude si uvědomovat své vlastní odlišnosti a limity (Dobry, 1992, s. 5).

Žák musí hledat zdroje informací o průběhu a výsledku výkonu sám v sobě. Zažívá své vlastní úspěchy a neúspěchy. Poznává tak sám sebe, kde jsou jeho hranice zvládnutelnosti daného úkonu. Cvičí sám bez ohledu na ostatní žáky.

Učitel zadává jednotlivé úkoly postupně. Nejdříve zadá pouze jednu úlohu, poté s využitím úkolové karty může žákům předložit různě složitou posloupnost úkolů, které postupně plní. Zda žák postoupí od jednoho úkolu k druhému záleží pouze na něm samotném. Na základě vlastního sebehodnocení tak provádí rozhodnutí o přechodu k dalšímu úkolu (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 137).

Didaktický styl E – s nabídkou

Tento styl je charakterizován tím, že učitel v rámci jedné úlohy, která je společná pro všechny žáky, nabízí několik různých obtížných variant. Každý žák se nachází v jiné výkonové úrovni a proto si samostatně volí počáteční obtížnost. Zde se výrazně přenáší rozhodnutí o volbě výkonnostní úrovně na žáka. Jako typický příklad je v literatuře uvedeno použití šikmo upevněného lana pro přeskok. Po výkonu se žáci sami hodnotí a samostatně přemýšlí o tom, jak budou dále pokračovat. Veškerá rozhodnutí jsou přenesena na žáka, učitel pouze kontroluje cvičení, radí a povzbuzuje (Šebrle a kol., 1995, s. 20).

Od žáka se očekává:

- že se bude podílet na prováděné činnosti,
- bude si volit počáteční úroveň sám, podle vlastních možností,
- si bude uvědomovat vztah mezi aspirací a skutečným výkonem

(Dobry, 1992, s. 6).

Tento styl žáky vysoce aktivuje k činnosti, je tedy velice důležité v hodině tělesné výchovy zařazovat epizody, kde bude styl E použit.

Didaktický styl F – s řízeným objevováním

Tento styl rozvíjí tvůrčí schopnosti žáků a přispívá k trvalejším výsledkům učení. Učitel nesděljuje veškeré instrukce a možnosti, kterými by bylo možné řešit zadané pohybové úkoly. Ale vhodně volenými otázkami, diskuzí nebo rozhovorem vede žáka k samostatnému objevování řešení. Správné řešení je ihned oceněno a upevňováno. Učitel musí mít připraveny další dílčí otázky v případě, že by jednotlivé odpovědi od

žáků byly nepřesné a různé. Při použití tohoto didaktického stylu cvičí žáci jednotlivě nebo ve skupinách (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 138).

Od žáka se očekává, že:

- bude samostatně objevovat to, co chce učitel,
- dosáhne přesného vztahu mezi svou objevenou odpovědí a učitelovým podnětem,
- bude rozvíjet myšlenkové dovednosti, které povedou ke správnému řešení (Dobry, 1992, s. 6).

Pokud se tento styl používá ve hrách, vede postupně žáky k taktickému myšlení a anticipaci.

Didaktický styl G – se samostatným objevováním

Tento styl představuje řešení problémů v pohybových úkolech, kdy se žák snaží sám nalézt řešení bez jakéhokoliv podnětu učitele. Existuje vždy více alternativ řešení a žák postupně dospívá k těm neoptimálnějším nebo netradičním variantám (Rychtecký, Fialová, 1998, s. 138).

Od žáka se očekává, že:

- zapojí svou kognitivní kapacitu při objevování různých řešení daného problému,
- odpovědi najde úplně sám,
- bude zlepšovat dovednost ověřovat řešení a prakticky je využívat

(Dobry, 1992, s. 7).

Styl G se může používat i při skupinovém řešení problémů.

Didaktický styl H – s autonomním rozhodováním žáka o učivu

V rámci tohoto stylu si žák sám určuje otázku nebo vymezuje problém který chce řešit. Tohle je možné, pouze po náležitém objasnění učitelem. Na základě žákovi volby a organizace řešení vzniká jistý individuální program. Autorem je sám žák. Učivo je vymezeno rámcově, např. házená, volejbal apod. Použitím tohoto stylu, nesmí žák nabýt dojmu, že si může dělat co chce. Očekává se od něj disciplína a odpovědnost.

Tento styl není vhodné používat při velké početnosti žáků ve vyučovací jednotce tělesné výchovy (Šebrle a kol., 1995, s. 21).

Didaktický styl I – s autonomním rozhodováním žáka o stylu

Je stylem, který přináší výraznou změnu. Učitel zde zaujímá roli konzultanta. Žák si volí, v jakém stylu by chtěl být, to sděluje učiteli i jeho záměry, výběr učiva a možná řešení. Po výkonu se sám hodnotí. Styl I předpokládá poměrně vysokou vyspělost cvičenců a dobrou znalost spektra didaktických stylů. Tento styl může vyústit v činnost ve volném čase (Dobrá, 1992, s. 7).

Využití spektra didaktických stylů ve sportovních hrách

Pokud se rozhodujeme o volbě učiva a metodicko – organizační formě tak podle Dobrého (1988) bychom měli vycházet z výsledků popisné diagnózy aktuálního herního výkonu se zamyšlenými učebními cíli a úkoly.

Při popisu herního výkonu postupujeme od jevů celkových (výkon družstva) k dílčím (herní kombinace, herní činnosti jednotlivce). Celková organizace výkonu družstva je rozhodující dominantou, díky které družstvo dosáhne společného cíle. Velký vliv na vývoj týmového výkonu má chování jednotlivých hráčů. Jeho úspěšnost závisí na tom, jak hráči vnímají herní situaci a výkonnostní úrovní hráčů družstva (Tomajko, 1993, s. 39).

Jak uvádí Tomajko (1993), při nácviku basketbalu vychází z tohoto hlediska, kdy při pedagogické praxi se pokusili se studenty ve vyučovacím postupu při nácviku basketbalu použít didaktický styl s řízeným objevováním. Snažili se poukázat na možnost využití jiného přístupu k vyučování a učení, než který bývá běžně využíván ve školní praxi.

Stejně tak se na podnět a skryté apelace p. profesora Dobrého v článku...aby se tělesná výchova nepřežila! v TVM č. 8/92, pokusila PhDr. Jana Šafaříková, CSc. ve vlastní vysokoškolské praxi a spolupráci několika učitelů tělesné výchovy na základní škole, vyzkoušet použití některých didaktických stylů v házené, což uvádí jako názornou ukázkou v článku Aplikace didaktických stylů v házené v TVM č. 1/93.

Shrnutí

„Společným znakem didaktických stylů: A, B, C, D, E, je reprodukce známého, ve stylech: F, G, H, I, jde o objevování a produkci neznámého“ (Rychtecký, Fialová, 2004, s. 138).

Jak je již zmiňováno výše, nelze jednoznačně říct, který didaktický styl je nejlepší. Velkou chybou je také setrvání pouze u jednoho nebo dvou stylů. Za

nejpoužívanější styly se předpokládá užívání příkazového a praktického didaktického stylu, které se jeví jako nejjednodušší z hlediska přípravy učitele na vyučovací jednotku. Vhodným užitím didaktických stylů v praxi lze dospět ke zpestření školní tělesné výchovy a ke zkvalitnění jejích výsledků.

Spektrum by mělo ve svém obsahu zahrnovat ještě jeden styl, ve kterém si žák sám rozhoduje o tom, co, kde a jak bude dělat bez přítomnosti učitele. Dostali bychom se tak již mimo rámec školy do oblasti volného času tudíž i mimo rámec spektra didaktických stylů. Ale jednalo by se o konečný cíl veškerého snažení učitele tělesné výchovy. Hodnota každého didaktického stylu stoupá tím víc, čím více splňuje funkci, které jiné styly splnit nemohou. Styl bude nesprávný tehdy, pokud mu budeme připisovat funkce, které v daných podmínkách nemůže splnit (Dobrá, 1992, s. 8).

V současné době je čas na změnu. Cílem není setrvat ve stereotypní výuce tělesné výchovy, která nudí, unavuje a nijak neprovokuje k učení. Změny v činnosti učitele povedou i k celkovému zlepšení výuky tělesné výchovy. Žáci budou nuceni o mnohém přemýšlet, ne jen simultánně přejímat informace a pokyny od učitele. Zlepší se jejich prožívání, chování. Nelze opomenout i kladné působení na postoje a zájmy žáků.

„Současné pojetí vyučovacího procesu ve školní tělesné výchově je založeno na nových přístupech k řízení učebního procesu a na významných změnách celého projektu tělesné výchovy. Za nejaktuálnější jsou považovány ty změny, které přispívají zejména k rozvoji samostatnosti, kreativity, základního tělovýchovného vzdělání a celkového kulturního rozvoje žáků. Za rozhodující považujeme přípravu budoucích učitelů pro kreativně orientované vyučování. Je všeobecně uznáváno, že především tvořivý učitel může vychovávat tvořivé žáky“ (Tomajko, 1993, s. 39).

Pojem „sportovní hra“

Z pohledu současných sportovních her jsou nejzajímavější ty, kde soupeří dvě strany se společným předmětem. V podstatě v každé starověké civilizaci jsme se s tímto typem sportovních her mohli setkat. Hry plnily jak funkci zábavy tak i prostředek, jehož prostřednictvím se uplatňovala výchova či léčba. Sportovní hry sloužily i kultovním nebo náboženským účelům.

Sportovní hry jako pojem jsou vyhraněnou skupinou sportovního odvětví. Při sportovní hře se spolu mohou a současně musí utkávat vždy pouze dva soupeři, respektive jednotlivci, dvojice nebo vícečlenná družstva (Táborský, 2004, s. 11).

„Sportovní hra je tedy soutěživá činnost dvou soupeřů v jednotném prostoru a čase, kteří podle institucionálně schválených pravidel usilují o prokázání vlastní převahy lepším ovládním společného předmětu“ (Táborský, 2004, s. 11).

Sportovní hry se neustále vyvíjejí, navzájem se ovlivňují a snaží se přiblížit se co nejvíce požadavkům společenského zájmu (Táborský, 2004, s. 12).

Sportovní hry se mohou dělit podle různých hledisek:

Hledisko hrací plochy (hrací plochy obou soupeřů jsou společné, nebo oddělené):

- sportovní hry invazní (lední hokej, lakros)
- sportovní hry neinvazní (tenis, badminton)

Hledisko počtu hráčů:

- sportovní hry individuální (singly ve stolním tenise nebo squash)
- sportovní hry párové (čtyřhra ve stolním tenise)
- sportovní hry týmové (volejbal, fotbal)

Hledisko hlavního způsobu pohybu:

- přirozený pohyb bez pomocných prostředků
 - pohyb ve vodě
 - využití sportovní výbroje
 - využití živých nebo neživých dopravních prostředků
- (Táborský, 2005, s. 7).

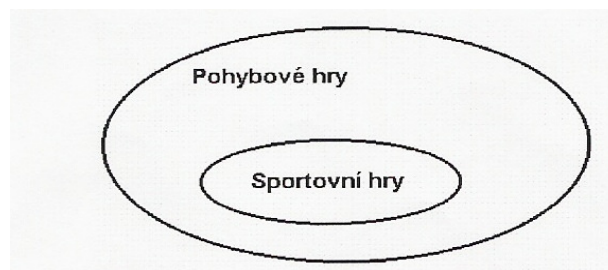


Schéma 1 Vztah pohybových a sportovních her (Süss, 2005, s.29)

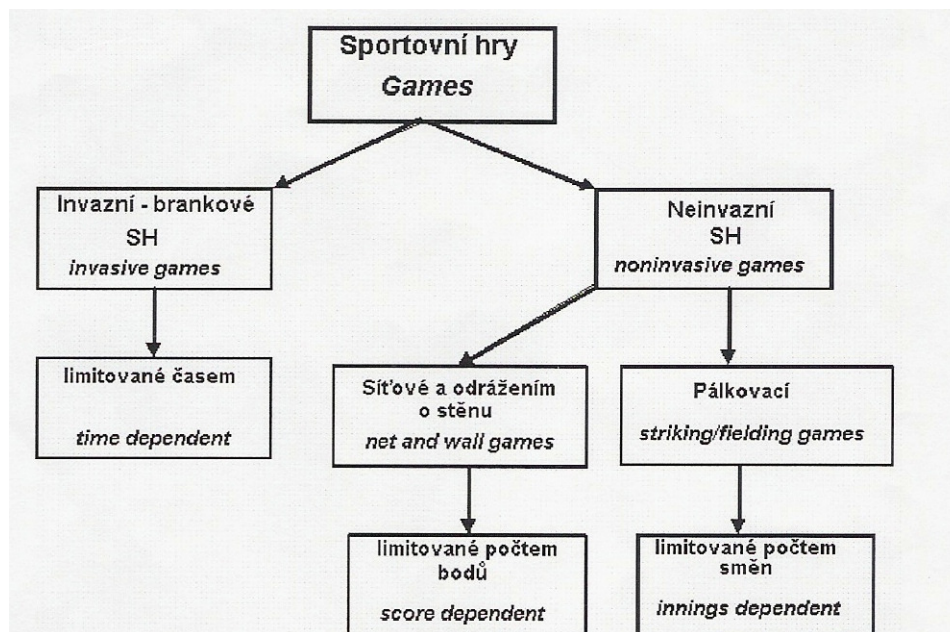


Schéma 2 Struktura sportovních her (Süss, 2005, s.30)

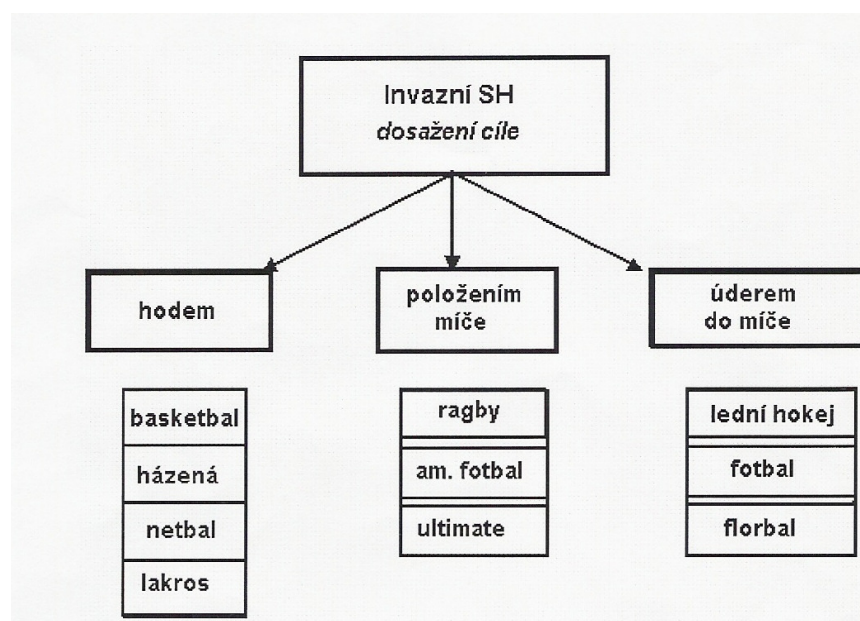


Schéma 3 Invazní SH (Süss, 2005, s.31)

2. 2 Cíl a úkoly práce

2. 2. 1 Cíl práce

Od roku 1869 se na našich školách vyučuje tělesná výchova jako povinný předmět. Týdenní dotace pro tělesnou výchovu jsou dvě vyučovací hodiny týdně, kdy rozsah jedné vyučovací jednotky je 45 minut (Rudolfová, 2001, s. 17).

Cílem diplomové práce je zjistit, jaká je znalost pojmu vyučovací styl a jaké vyučovací styly jsou nejvíce využívány učiteli tělesné výchovy při výuce sportovních her na středních školách v okrese Břeclav.

2. 2. 2 Úkoly práce

Z hlavního cíle této diplomové práce vyplývají následující úkoly:

- 1) studium literatury týkající se problematiky zvoleného tématu
- 2) pozorování hodin tělesné výchovy na vybraných středních školách při výuce sportovních her
- 3) sestavit vlastní nestandardizovaný dotazník pro učitele tělesné výchovy na středních školách v okrese Břeclav a to úpravou dotazníku dříve použitého v jiné diplomové práci s podobným tématem
- 4) na základě pozorování a dotazování zjistit, které didaktické řídicí styly učitelé při výuce sportovních her využívají
- 5) porovnat odpovědi dotazovaných s výsledky, které jsme zjistili pozorováním
- 6) využít získaných výsledků a navrhnout možné zlepšení ve výuce tělesné výchovy, respektive sportovních her

2. 3 Rozbor literatury

Tělesná výchova je výchovným předmětem, představující proces, ve kterém dochází k neustálému tělesnému a duševnímu rozvoji žáků (Šebrle a kol., 1995, s. 10). Základní a specifickou funkcí tělesné kultury je působení na upevňování zdraví jedince, formování a zdokonalování jeho tělesného a pohybového vývoje, stejně tak i duševního, mravního a celkového rozvoje osobnosti. Kdy dochází k uspokojování zájmů o pohybovou aktivitu a celkovému kulturnímu a efektivnímu využívání volného času (Sýkora, Kostková, 1985, s. 27).

Vyučovací jednotkou tělesné výchovy jako organizační forma školní tělesné výchovy se podrobně zabývá Frömel (1983). Této problematice se také dotýká

Kostková (1985), Šebrle (1995), Fialová (2004). Plíva (1991) a Rychtecký (2004), kteří se zaměřují na popisování cílů, úkolů a znaků vyučovací jednotky tělesné výchovy, jakožto základní organizační formu tělesné výchovy. Součástí vyučovací jednotky tělesné výchovy je jak učitel, jehož osobností se zabývá ve své publikaci nejen Rychtecký (2004), ale i spoustu dalších autorů, tak i žák jako objekt a subjekt tělovýchovného procesu, jehož osobností se zabývá velké množství pedagogů a autorů např. Sýkora (1985), Čáp (1993).

Teorií spektra didaktických stylů se v naší literatuře jako první zabýval Dobrý v díle *Didaktika sportovních her* (1977). Myšlenka o zájem didaktických stylů vznikla na základě seznámení se s pracemi M. Mosstona (USA) a posléze s jeho osobním setkáním ve Švýcarsku v Magglingenu. K M. Mosstonovi se hned na počátku připojila Sara Ashworth, kteří vystoupili v Praze na FTVS.

Spektrům didaktických stylů se také zabývá Rychtecký v *Didaktice školní tělesné výchovy* (1995, 1998, 2004). Ve zmíněné literatuře Rychtecký stručně popisuje jednotlivé didaktické styly a uvádí příklady možného využití v tělesné výchově. Ve své publikaci popisuje schéma spektra didaktických stylů, stručně uvádí čím je ovlivněna volba stylu a které didaktické styly se nejčastěji používají. Stručně zmíněné didaktické řídicí styly se objevují v díle *Didaktika školní tělesné výchovy dětí mladšího školního věku*, jehož autorem je Šebrle a kol. (1995).

K dalším autorům, kteří se věnují této problematice se řadí Tomajko (1993), Šafaříková (1993), Svatoň (1994), Bělková (1997).

Možným dělením sportovních her a jejich stručnou charakteristikou se zmiňuje v úvodní části Tábořský ve svých publikacích *Sportovní hry* (2004) a *Sportovní hry II* (2005). Tohoto tématu se také týká publikace Süsse *Sportovní a pohybové hry, pojmy a třídění* (2005), kde jsou uvedena i jednotlivá schémata možného třídění sportovních her.

Metodologií a metodami, které se při výzkumné práci používají se zabývají ve svých dílech Štumbauer (1989), Skalková a kol. (1983) a Chrátka (2007).

2. 4 Metody práce

2. 4. 1 Metoda dotazníková

Je to metoda, která shromažďuje jednotlivá data na základě dotazování osob. Je určena pro hromadné získávání údajů (Skalková a kol., 1983, s. 86).

Z většiny má dotazník charakter listiny s předem připravenými a formulovanými otázkami, které se týkají daného problému, na něž dotazovaný odpovídá

(Štumbauer, 1990, s. 44).

Osoba, která dotazník vyplňuje je označována jako respondent, úkolové jednotky se nazývají položky nebo otázky, kdy pojem položka je širší, jelikož může zahrnovat jak požadavek tak i výzvu (zaškrtni, označ) (Skalková a kol., 1983, s. 87).

Délka dotazníku závisí na tom, jak je zkoumaný problém složitý, ale také na věku a schopnostech respondentů, též na schopnostech tazatele. Je důležité také zohlednit časové možnosti respondenta. Takzvaný předvýzkum by měl prověřit jasnost, jednoznačnost a smysluplnost otázek. Každý tvůrce (tazatel) dotazníku by měl být povinen si svůj dotazník vyplnit zprvu sám nebo na malém vzorku respondentů. Následně podle získaných poznatků může některé otázky upřesnit, doplnit a změnit jejich formulaci.

Při zpracování dotazníku je dobré tuto metodu spojit s dalšími metodami, které doplní, prohloubí a zpřesní výsledky. Lze použít např. metodu rozhovoru (interview), metodu pozorování, a další. Tento postup je významný z hlediska objektivizace dat, které jsme získali dotazníkem.

Všeobecně jsou na dotazník kladeny následující požadavky:

- má obsahovat problémy, na které nelze získat odpovědi jinak,
- otázky musí být formulovány tak, aby odpovědi na ně byly vyčerpávající,
- otázky musí být přiměřené věku, vzdělání respondentům a nesmějí je přivádět do rozpaků,
- respondent musí jednoznačně chápat zadané otázky a položky, jednoznačná formulace umožňuje jednoznačnou odpověď,
- otázky a položky nesmí vyžadovat od respondenta dlouhé přemýšlení,
- dotazník nesmí být zdlouhavý, ale stručný (tím se vyhneme povrchnímu zodpovězení otázek a položek)
- ke každému problému by měly být kladeny 2 – 3 otázky,
- na začátku dotazníku bychom měli užít jednodušší otázky, které navozují pocit důvěry,
- otázky by měly být kladeny v neutrální formulaci,
- anonymita dotazníku, nikterak zasahovat do intimních vztahů,
- je nutné předem promyslet, zda bude možné a snadné jednotlivé odpovědi zpracovat (Štumbauer, 1990, s. 44 - 45).

Otázky musí být promyšlené a gramaticky správné. „Z tohoto hlediska rozlišujeme dva základní typy položek v dotazníku: a) položky otevřené (nestrukturované) a b) položky uzavřené (strukturované)“ (Skalková a kol., 1983, s. 88).

V dotazníku můžeme využít i používání škálových položek. Tyto položky umisťují respondenta na určitý bod na škále.

Důležitý je vztah tazatele a dotazovaného. Metoda dotazníková je vždy založena na sociálním vztahu mezi dotazovaným a dotazovatelem. Je důležité navodit takovou atmosféru, kdy respondent pochopí tazatelův záměr v hledání informací pro společensky významné a hodnotné výzkumné cíle. Vzájemná interakce mezi tazatelem a respondentem je neosobní (Skalková a kol., 1983, s. 90).

Rozlišujeme dvě základní verze dotazníků a to strukturovaný (dotazník s uzavřenými otázkami), a nestrukturovaný (dotazník s otevřenými otázkami) (Skalková a kol., 1983, s. 90).

2. 4. 2 Metoda pozorování

Pozorování je jednou ze základních metod vědeckého výzkumu (Skalková a kol., 1983, s. 56).

Pozorování a popis jsou základem veškerého poznání a vědecké práce (Štumbauer, 1990, s. 29). Jedná se vždy o uvědomělé a cílevědomé vnímání skutečnosti. Vědeckou metodou se stává v okamžiku, kdy je speciálně organizované a vědomě zaměřené na zkoumání určitých jevů. Je to metoda, která se v tělesné kultuře poměrně často používá (Štumbauer, 1990, s. 29).

Výzkumný pracovník si musí vždy stanovit cíle, tzn. že přesně ví co má pozorovat a může tak předvídat výsledky svého pozorování. „Spolu s cílem se zpřesňuje i předmět pozorování“ (Skalková a kol., 1983, s. 56). Významným charakteristickým rysem je také objektivnost. „Předpokládá pravdivé, přesné, příp. opakované vnímání výchovných jevů a procesů, jakož i přesný a objektivní záznam průběhu pozorování“ (Skalková a kol., 1983, s. 57). K tomu, aby se stalo pozorování objektivnější a přesnější přispívá i používání různých technických prostředků (magnetofon, film). Tyto technické prostředky nám mnohdy slouží pro možné opomenutí některých faktů a jevů našimi smysly.

Při použití metody pozorovací je též důležité jednotlivé zaznamenávání pozorovaných skutečností, jevů. Součástí této metody je příprava a kvalifikované vedení protokolů (archů) pozorování. Nutné je dodržovat zásadu, která nám říká, že

záznam pozorování má být učiněn na místě a to v době pozorování nebo bezprostředně po něm. S následnou nutností si protokol se záznamy projít, provést opravy a případně doplnit protokol (Skalková a kol., 1983, s. 60 - 61).

3. VÝZKUMNÁ ČÁST

3. 1 Metodika výzkumu

Používanou výzkumnou metodou byl dotazník a pozorování.

Výzkum probíhal na 10 středních školách na Břeclavsku. Pozorování bylo prováděno v období od 20. 12. 2007 do 23. 5. 2008. Dotazníky byly na jednotlivé školy osobně předány až po ukončení pozorování vyučovacích jednotek tělesné výchovy.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 28 učitelů. Vráceno a vyplněno bylo 27 dotazníků (návratnost tedy činí 96 %).

Výzkum probíhal na následujících školách:

a) Gymnázia

- Gymnázium a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Břeclav
- Gymnázium Mikulov
- Gymnázium T. G. Masaryka Hustopeče, Dukelské náměstí 7
- Gymnázium Velké Pavlovice
- Městské víceleté gymnázium Klobouky u Brna

b) Obchodní akademie

- Obchodní akademie Břeclav

c) SOŠ technické

- Střední odborná škola průmyslová Edvarda Beneše a Střední odborné učiliště Břeclav
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hustopeče, Masarykovo náměstí 1

d) SOŠ zemědělské a veterinární

- Střední odborná škola vinařská a Střední odborné učiliště zahradnické
- Městská SOŠ Klobouky u Brna

3. 2 Struktura dotazníku

Výzkum, který probíhal prostřednictvím dotazníku, byl anonymní. Dotazník byl osobně doručen na náhodně vybrané střední školy na Břeclavsku. Obsahoval celkem 24 položek. Dotazník, který jsem použila byl již dříve použitý v diplomové práci, která byla zaměřena komplexně na výuku tělesné výchovy na středních školách. Proto bylo nutné některé otázky vypustit a poopravit tak, aby byly odpovídající k tématu diplomové práce. V dotazníku byly použity strukturované otázky, které respondentům

nabízely možnost volby mezi dvěma nebo více odpověďmi, i otázky nestrukturované. Dále se v dotazníku objevují i položky škálové, které mají pevně stanovené alternativy odpovědí.

Dotazník, který je uveden v příloze 2 se skládá celkem ze tří částí:

1. část - slouží k získání základních údajů o učiteli
2. část - obsahuje otázky, které se týkají využívání didaktických stylů v hodinách tělesné výchovy při výuce sportovních her
3. část – slouží k získání obecných informací např. zda musí učitel s žáky do sportovního zařízení docházet, vybavení školy pomůckami na vyučovací jednotku tělesné výchovy

Ke každému dotazníku byl přikládán informační leták, který obsahoval základní informace o vyučovacích stylech.

Na základě úprav dotazníku byla vypracována tzv. pracovní verze dotazníku. Byla důležitou součástí, jelikož jsme se snažili prověřit jasnost, jednoznačnost a obsah zvolených otázek a tak předejít problémům s pochopením dotazníku.

Negativní stránkou použití dotazníku jako výzkumné metody je nízká návratnost při neosobním kontaktu mezi dotazovatelem a dotazovaným. Abychom tomuto problému předešli, jednala jsem se všemi respondenty osobně i na úkor časové náročnosti. O veškerých osobních návštěvách jednotlivých ústavů vědělo vedení školy, se kterými jsem se kontaktovala osobně nebo prostřednictvím průvodního dopisu, který jsem posílala poštou (je uveden v příloze číslo 1).

3. 3 Pozorování

Pozorování hodin tělesné výuky bylo časově velice náročné, poněvadž bylo nutné spojit dosud probíhající studium na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích s pozorováním, které mělo být prováděno na školách na Břeclavsku. Jelikož je diplomová práce zaměřená na využívání didaktických řídicích stylů při výuce sportovních her, museli jsme požádat jednotlivé vyučující na příslušných středních školách o informace, kdy vyučují sportovní hry a podle toho se řídily jednotlivé návštěvy škol. Z tohoto důvodu se sledování hodin tělesné výchovy uskutečnilo v období od 20. 12. 2007 do 23. 5. 2008. Pozorování nebylo prováděno na všech středních školách na Břeclavsku.

Náhodným výběrem byly vybrány 4 následující školy:

- Gymnázium a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Břeclav
- Gymnázium Mikulov
- Gymnázium T. G. Masaryka Hustopeče, Dukelské náměstí 7
- Střední odborná škola průmyslová Edvarda Beneše a Střední odborné učiliště Břeclav

Pozorování na každé z uvedených škol probíhalo u všech učitelů tělesné výchovy, kteří na dané škole vyučovali. Žádnému z učitelů nebylo předem řečeno, za jakým účelem bude vyučovací jednotka sledována. Pro tento výzkum jsme si sestavili vlastní záznamový arch, který je uveden v příloze 4.

4. VÝSLEDKOVÁ ČÁST A DISKUSE

Téměř u každé otázky jsme použili graf. Ke každému grafu je přiřazena příslušná tabulka.

4.1 Rozbor dotazníku

ČÁST 1

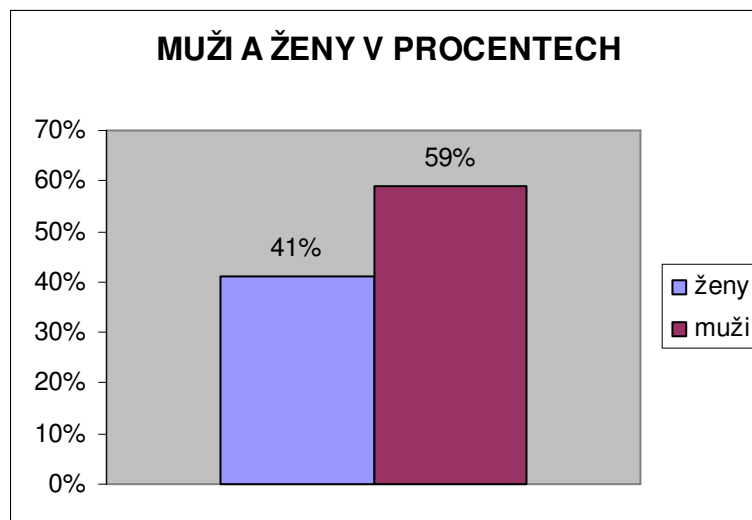
Dotazník vyplnilo 27 učitelů. Z toho 11 žen a 16 mužů. Tělesnou výchovu učí aprobovaně 23 učitelů a 4 učitelé neaprobovaně.

Tabulka č. 1

ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH POHLAVÍ

| POHLAVÍ | POČET | VYJÁDŘENÍ V % |
|---------|-------|---------------|
| ŽENY | 11 | 41 % |
| MUŽI | 16 | 59 % |

Graf č. 1

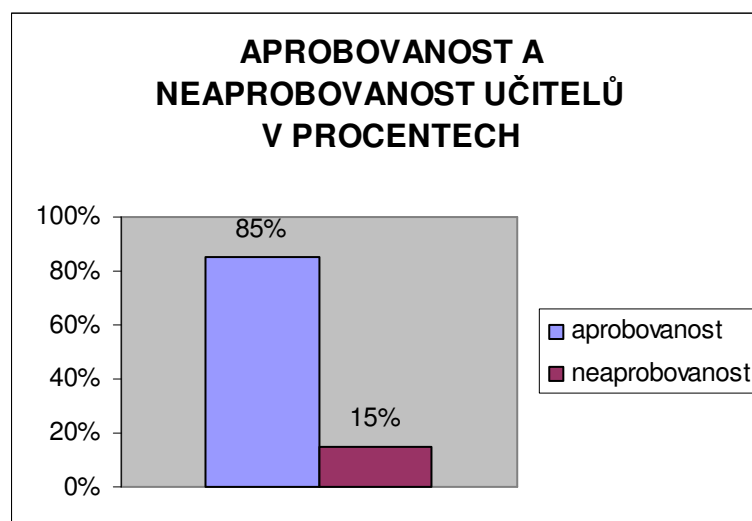


Tabulka č. 2

APROBOVANOST A NEAPROBOVANOST

| | POČET | VYJÁDŘENÍ V % |
|--------------|-------|---------------|
| aprobovaní | 23 | 85 % |
| neaprobovaní | 4 | 15 % |

Graf č. 2



Délka praxe učitelů se pohybuje v rozmezí od 1 roku až po 43 let.

ČÁST 2

Otázka č. 1

Věděli jste, co je to „vyučovací styl“ dříve než jste si přečetli příložený leták?

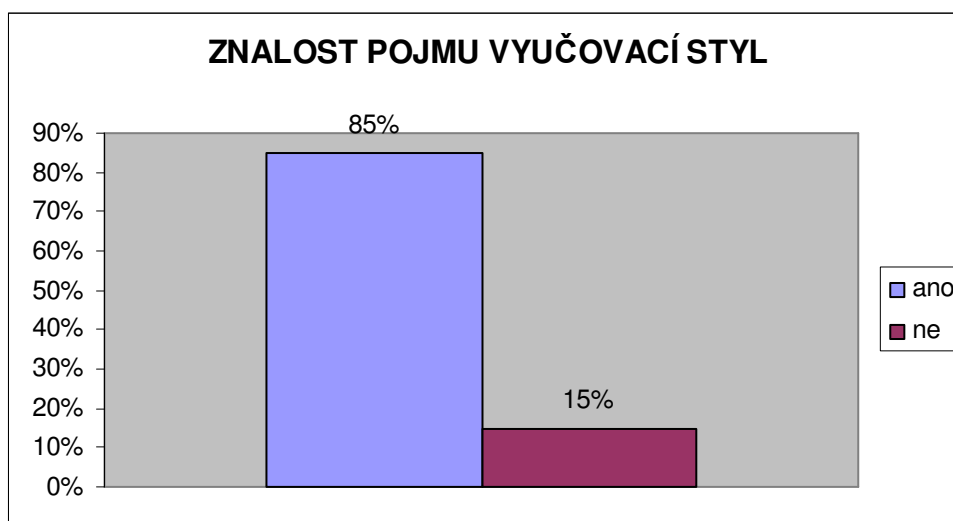
Na tuto, otázku z celkového počtu 27 odevzdaných dotazníků, odpovědělo 22 dotazovaných kladně, 4 záporně a 1 neodpověděl vůbec. Budu proto vyhodnocovat pouze 26 odpovědí, což je 100%.

Tabulka č. 3

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| OPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|---------|----------------|---------------|
| ANO | 22 | 85 % |
| NE | 4 | 15 % |

Graf č. 3



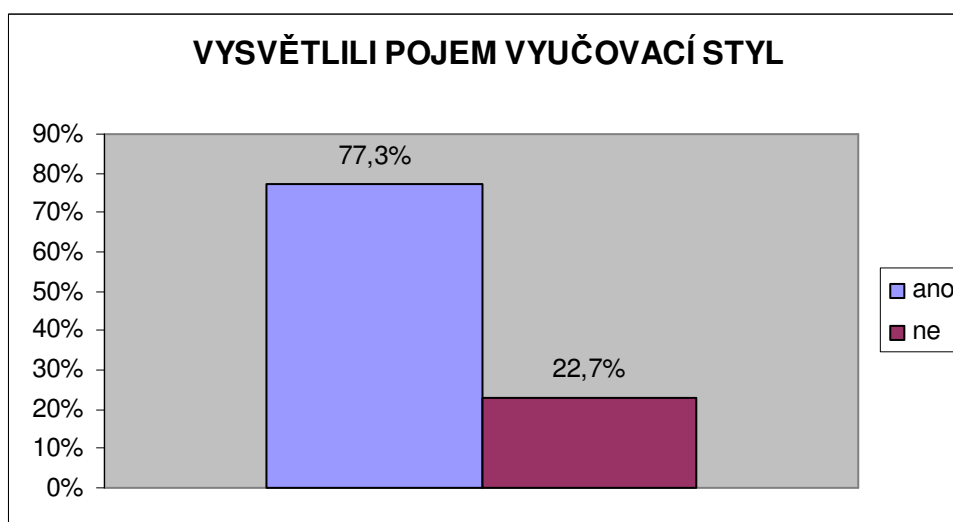
Ti učitelé, kteří odpověděli na otázku kladně, měli dále odpovědět na doplňující otázku, která se vztahovala k vysvětlení pojmu vyučovací styl.

Tabulka č. 4

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| VYSVĚTLILI POJEM | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|------------------|----------------|---------------|
| ANO | 17 | 77,3 % |
| NE | 5 | 22,7 % |

Graf č. 4



Otázka č. 2

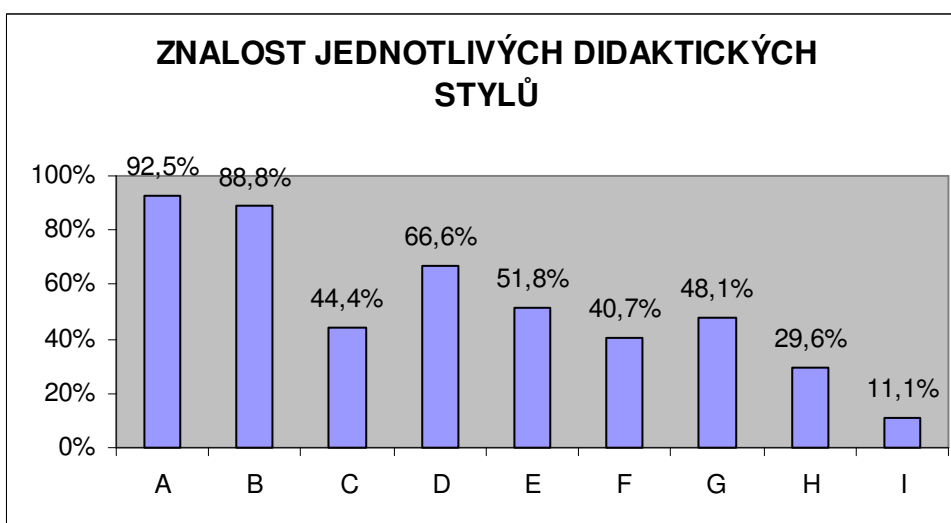
Jaké vyučovací styly jste znali, než jste si přečetli přiložený leták?

Tabulka č. 5

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| DID. SYL | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------|----------------|---------------|
| A | 25 | 92,5 % |
| B | 24 | 88,8 % |
| C | 12 | 44,4 % |
| D | 18 | 66,6 % |
| E | 14 | 51,8 % |
| F | 11 | 40,7 % |
| G | 13 | 48,1 % |
| H | 8 | 29,6 % |
| I | 3 | 11,1 % |

Graf č. 5



Dotazovaní měli možnost v dotazníku zaškrtnout více než jednu odpověď.

Z grafu je patrné, že nejvíc známé didaktické styly u učitelů tělesné výchovy jsou příkazový a praktický. Třetí místo znalosti didaktického stylu zaujímá styl se sebehodnocením. Ostatní didaktické styly patří mezi méně známé, ale žádný není zcela neznámý.

Otázka č. 3

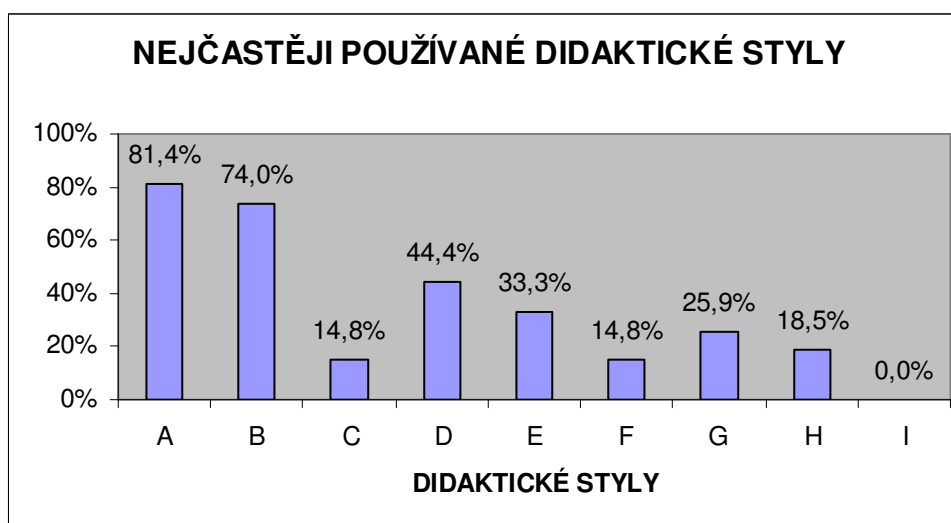
Který vyučovací styl používáte nejčastěji při výuce?

Tabulka č. 6

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| DID. SYL | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------|----------------|---------------|
| A | 22 | 81,4 % |
| B | 20 | 74,0 % |
| C | 4 | 14,8 % |
| D | 12 | 44,4 % |
| E | 9 | 33,3 % |
| F | 4 | 14,8 % |
| G | 7 | 25,9 % |
| H | 5 | 18,5 % |
| I | 0 | 0 % |

Graf č. 6



Dotazovaní měli možnost v dotazníku zaškrtnout více než jednu odpověď.

Z grafu, který vyjadřuje nejvíce používané didaktické styly při výuce, je patrné, že nejvíce je využívám didaktický styl příkazový a praktický a se sebehodnocením, což koresponduje s předcházejícími výsledky o znalosti didaktického stylu. Je také zřejmé, že didaktický styl s autonomním rozhodováním žáka o volbě didaktického stylu dotazovaní učitelé vůbec nepoužívají.

Otázka č. 4

Tato otázka zjišťovala na čem závisí výběr vyučovacích stylů.

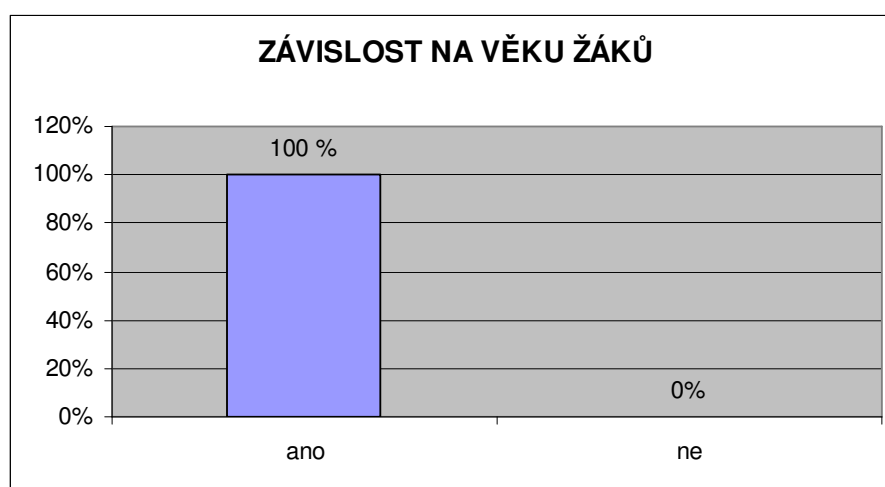
a) na věku žáků

Tabulka č. 7

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZÁVISLOST NA VĚKU ŽÁKŮ | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|------------------------|----------------|---------------|
| ANO | 27 | 100 % |
| NE | 0 | 0 % |

Graf č. 7



Všichni učitelé si myslí, že výběr vyučovacích stylů závisí na věku žáků.

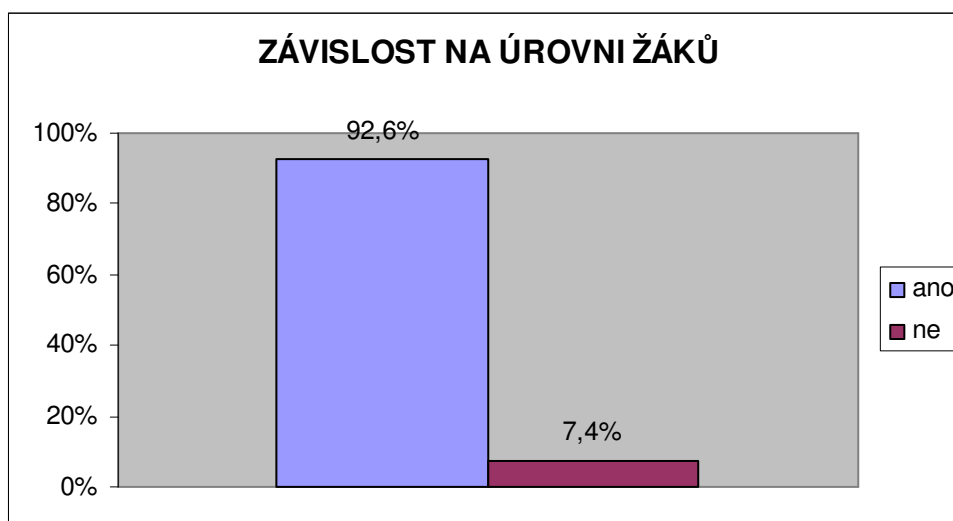
b) na úrovni žáků

Tabulka č. 8

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZÁVISLOST NA ÚROVNI ŽÁKŮ | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|--------------------------|----------------|---------------|
| ANO | 25 | 92,6 % |
| NE | 2 | 7,4 % |

Graf č. 8



Na tuto otázku odpovědělo 25 učitelů ano a jen 2 učitelé si myslí, že úroveň žáků nemá vliv na výběr vyučovacího stylu.

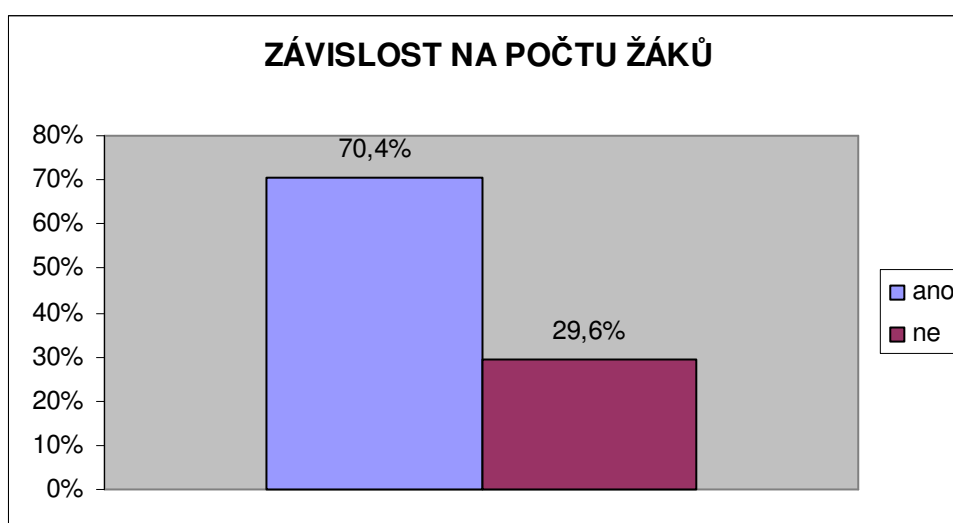
c) na počtu žáků

Tabulka č. 9

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZÁVISLOST NA POČTU ŽÁKŮ | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|-------------------------|----------------|---------------|
| ANO | 19 | 70,4 % |
| NE | 8 | 29,6 % |

Graf č. 9



Na tuto otázku odpovědělo 19 učitelů kladně a 8 učitelů si myslí, že výběr vyučovacího stylu nezávisí na počtu žáků.

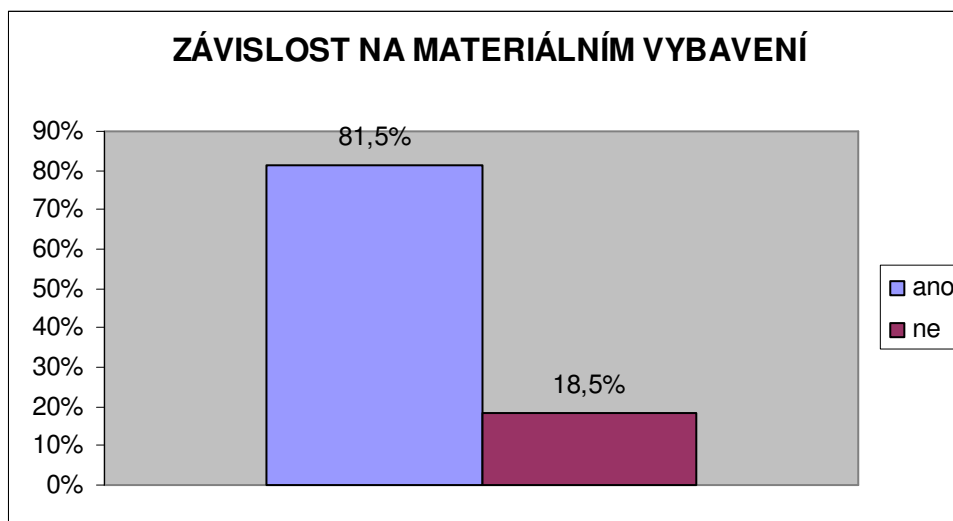
d) na materiálním vybavení

Tabulka č. 10

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZÁVISLOST NA MATERIÁLNÍM VYBAVENÍ | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|-----------------------------------|----------------|---------------|
| ANO | 22 | 81,5 % |
| NE | 5 | 18,5 % |

Graf č. 10



Z grafu je patrné, že většina dotazovaných učitelů odpovědělo kladně a jen menšina tvrdí opak.

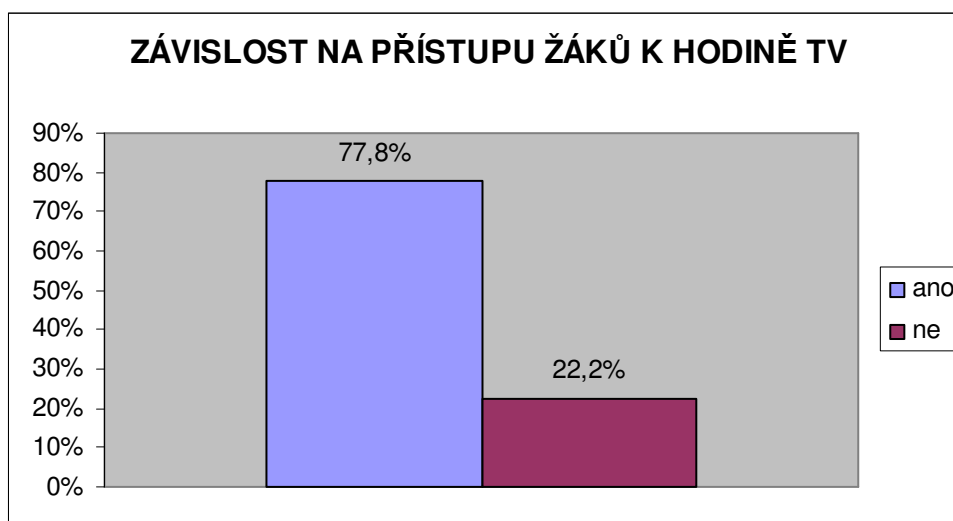
e) na přístupu žáků k hodině tělesné výchovy

Tabulka č. 11

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZÁVISLOST NA PŘÍSTUPU ŽÁKŮ K HODINĚ TV | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|--|----------------|---------------|
| ANO | 21 | 77,8 % |
| NE | 6 | 22,2 % |

Graf č. 11



Z grafu je patrné, že 21 učitelů zastává ten názor, že výběr vyučovacího stylu závisí na přístupu žáků ve vyučovací jednotce tělesné výchovy, ale 6 učitelů nikoliv.

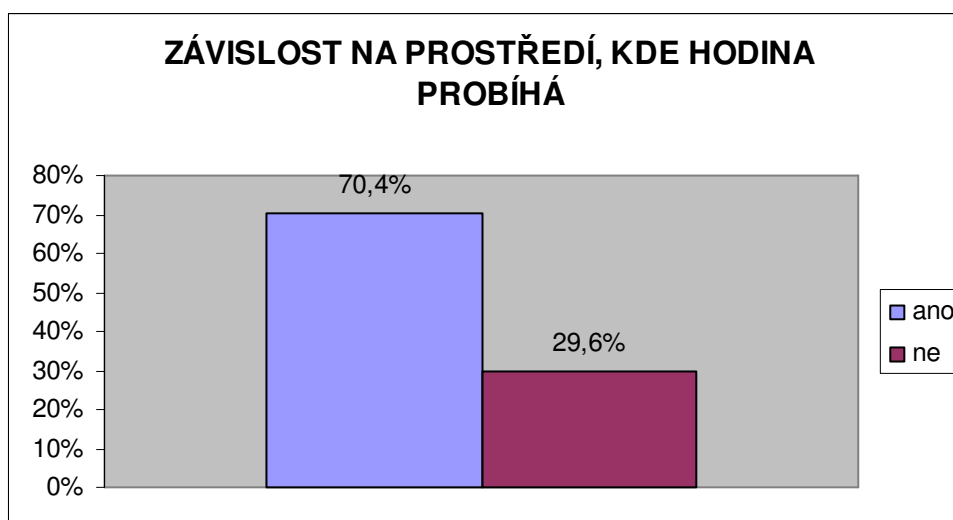
f) na prostředí, kde hodina probíhá

Tabulka č. 12

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZÁVISLOST NA PROSTŘEDÍ, KDE HODINA PROBÍHÁ | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDRĚNÍ V % |
|--|----------------|---------------|
| ANO | 19 | 70,4 % |
| NE | 8 | 29,6 % |

Graf č. 12



U této otázky odpovědělo 19 učitelů kladně a 8 označilo odpověď ne. Tedy i u tohoto grafu je patrné, že závislost na prostředí, kde vyučovací jednotka probíhá je poměrně značná.

Otázka č. 5

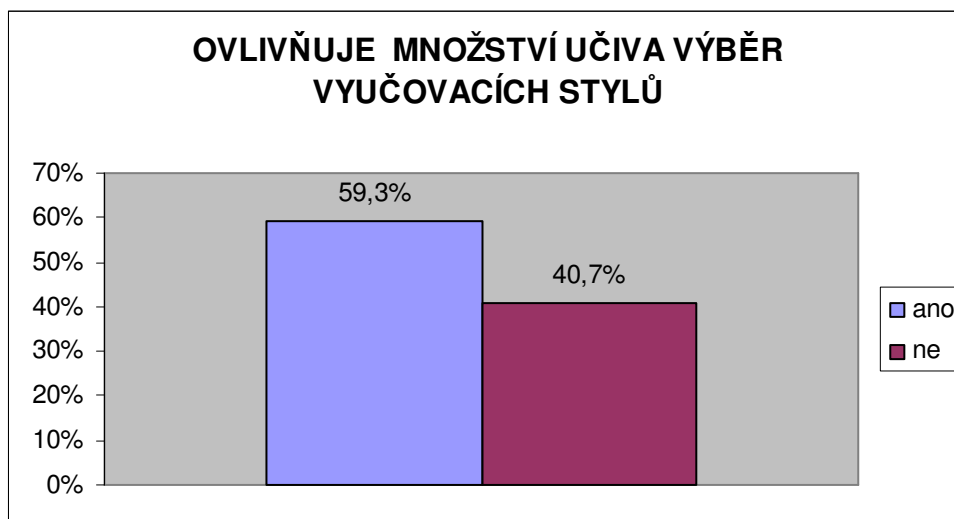
Ovlivňuje množství učiva v osnovách výběr vyučovacích stylů?

Tabulka č. 13

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| VLIV MNOŽSTV. UČIVA NA VÝBĚR VYUČ. STYLŮ | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|--|----------------|---------------|
| ANO | 16 | 59,3 % |
| NE | 11 | 40,7 % |

Graf č. 13



Na tuto otázku odpovědělo 16 učitelů kladně a 11 učitelů záporně. Graf nám znázorňuje procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí.

Otázka č. 6

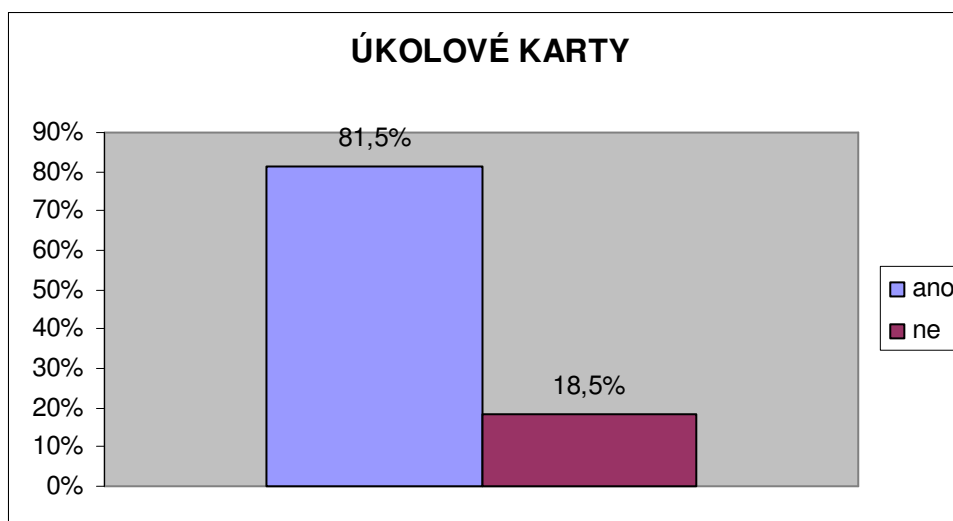
Víte, co jsou to úkolové karty?

Tabulka č. 14

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ZNALOST ÚKOLOVÝCH KARET | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|-------------------------|----------------|---------------|
| ANO | 22 | 81,5 % |
| NE | 5 | 18,5 % |

Graf č. 14



Graf nám znázorňuje procentuální zastoupení odpovědí na otázku týkající se znalosti úkolových karet. Je zřejmé, že učitelé dobře znají pojem úkolová karta. Jen malá část dotazovaných, tedy 18,5 %, neví co jsou úkolové karty. Na tuto problematiku navazuje následující otázka.

Otázka č. 7

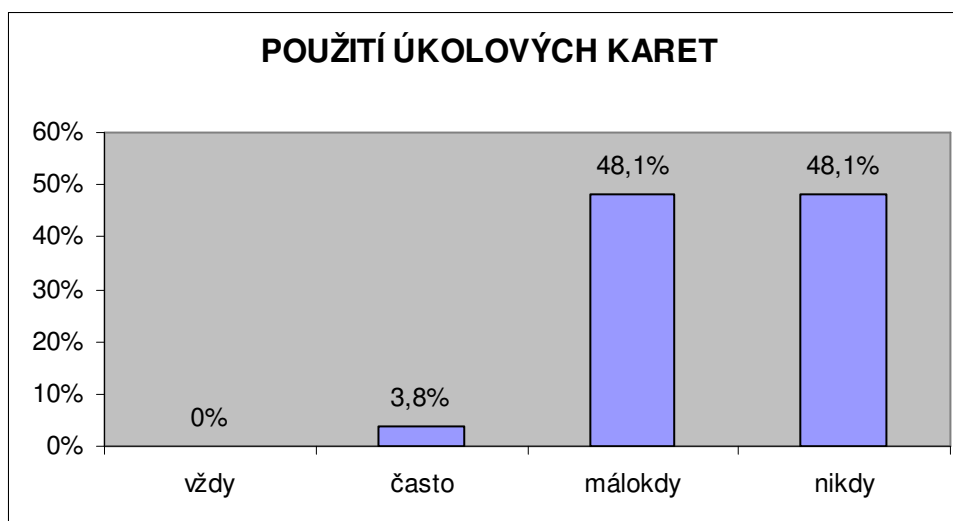
Používáte úkolové karty?

Tabulka č. 15

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| POUŽITÍ ÚKOLOVÝCH KARET | ODPOVĚDI | VYJÁDŘENÍ V % |
|-------------------------|----------|---------------|
| vždy | 0 | 0 % |
| často | 1 | 3,8 % |
| málokdy | 13 | 48,1 % |
| nikdy | 13 | 48,1 % |

Graf č. 15



Z otázky č. 6 a č. 7 je patrné, že i když 81,4 % učitelů zná pojem úkolová karta, tak její využití ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy není až tak časté nebo vůbec žádné.

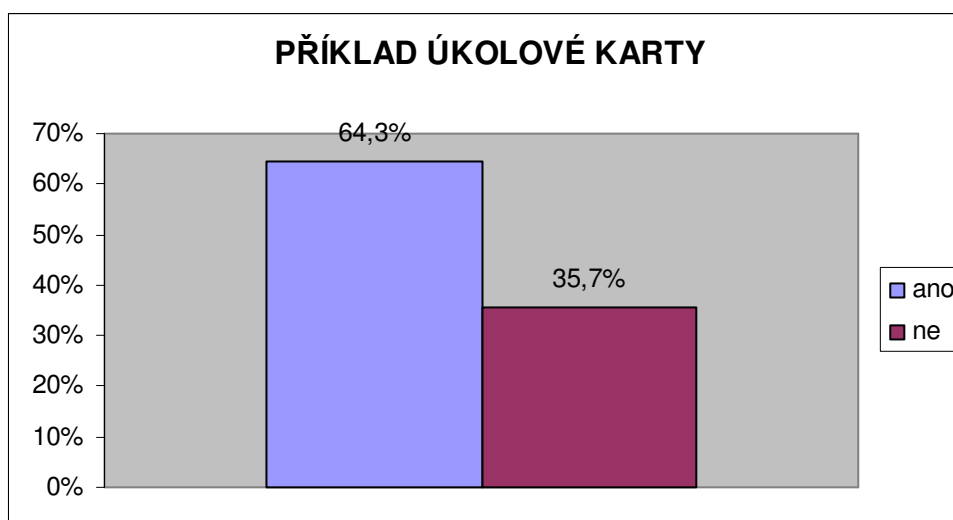
Pokud učitelé odpověděli, že používají úkolové karty, měli uvést příklady, kdy je využívají.

Tabulka č. 16

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| UVEDLI PŘÍKLAD | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------------|----------------|---------------|
| ANO | 9 | 64,3 % |
| NE | 5 | 35,7 % |

Graf č. 16



I když z celkového počtu dotazovaných pouze 14 učitelů využívají úkolové karty ve vyučování, jen 64,3 % uvedli příklady, kdy je používají.

Otázka č. 8

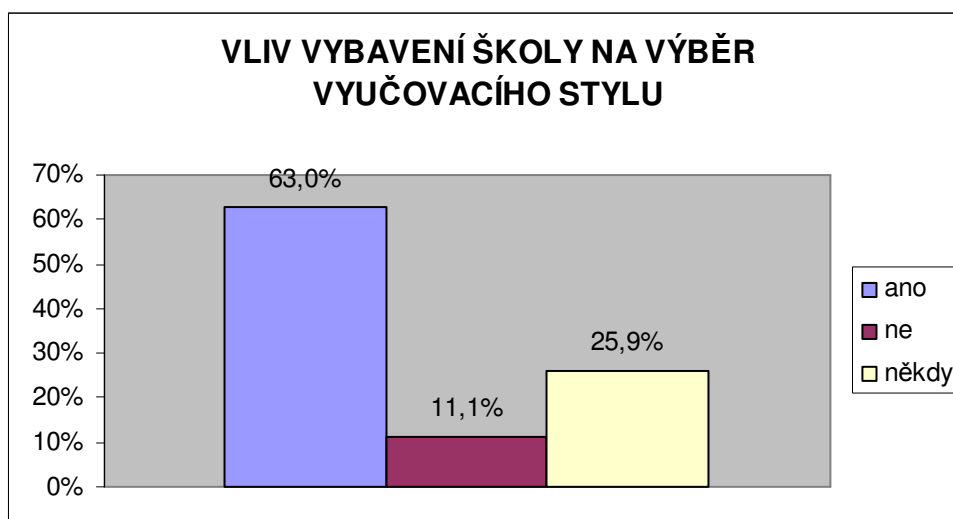
Umožňuje Vám vybavení školy používat vhodné vyučovací styly?

Tabulka č. 17

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ODPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------|----------------|---------------|
| ANO | 17 | 63,0 % |
| NE | 3 | 11,1 % |
| NĚKDY | 7 | 25,9 % |

Graf č. 17



Z grafu je patrné, že většině učitelům vyhovuje vybavení školy tak, aby jim umožňovalo vhodné použití vyučovacího stylu. S odpovědí někdy se setkáváme u 25,9 % a záporná odpověď se objevila u pouhých 11,1 %.

Otázka č. 9

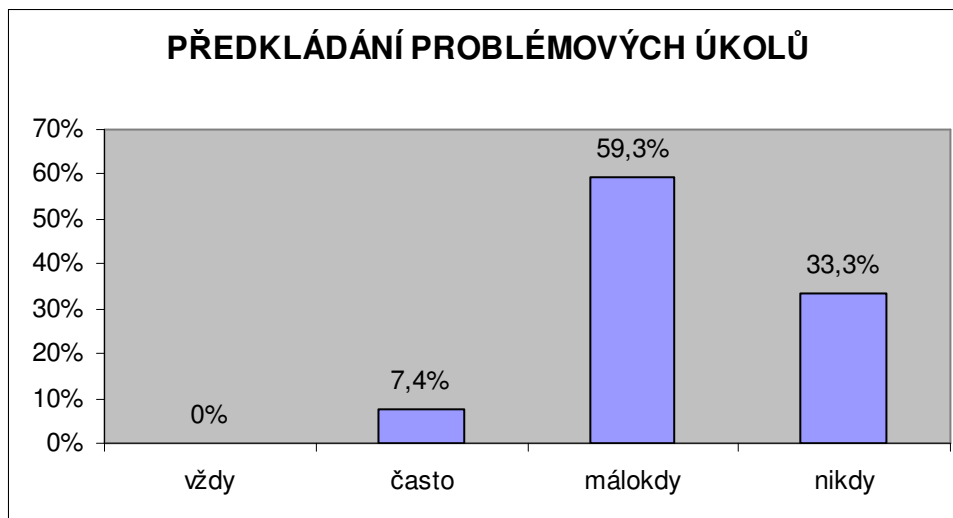
Předkládáte žákům ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy „problémové úkoly“, které mají řešit samostatně?

Tabulka č. 18

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| PROBLÉMOVÉ ÚKOLY | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|------------------|----------------|---------------|
| vždy | 0 | 0 % |
| často | 2 | 7,4 % |
| málokdy | 16 | 59,3 % |
| nikdy | 9 | 33,3 % |

Graf č. 18



Graf nám znázorňuje procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí. 16 učitelů na tuto otázku odpovědělo málokdy. Druhý největší počet zaznamenáváme u odpovědi nikdy, pouhých 9 učitelů. „Problémové úkoly“ často zadávají jen 2 učitelé a odpověď vždy ne zvolil žádný z dotazovaných.

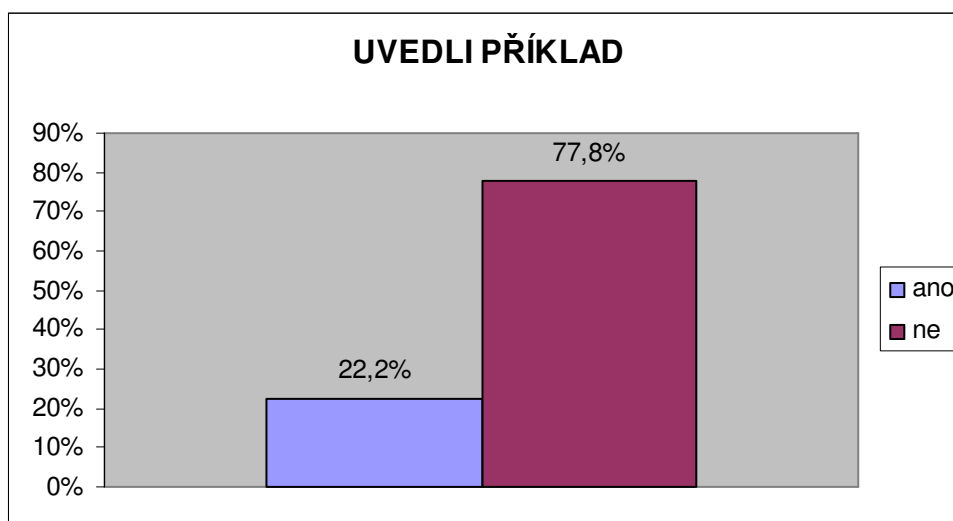
Pokud učitelé žákům předkládají „problémové úkoly“, měli dále uvést příklad, v jakých situacích je používají.

Tabulka č. 19

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| UVEDLI PŘÍKLAD | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------------|----------------|---------------|
| ANO | 4 | 22,2 % |
| NE | 14 | 77,8 % |

Graf č. 19



Součtem procentuálního vyjádření odpovědí z předcházejícího grafu, který se týkal předkládání „problémových úkolů“ ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy, jsme získali číslo 66,7 %, což nám vyjadřuje jedince, kteří těchto úkolů využívají ať už často nebo málokdy. Z tohoto množství 14 učitelů uvedli příklady, kdy využívají „problémových úkolů“ a jen 4 učitelé se k této doplňující otázce nevyjádřili.

Otázka č. 10

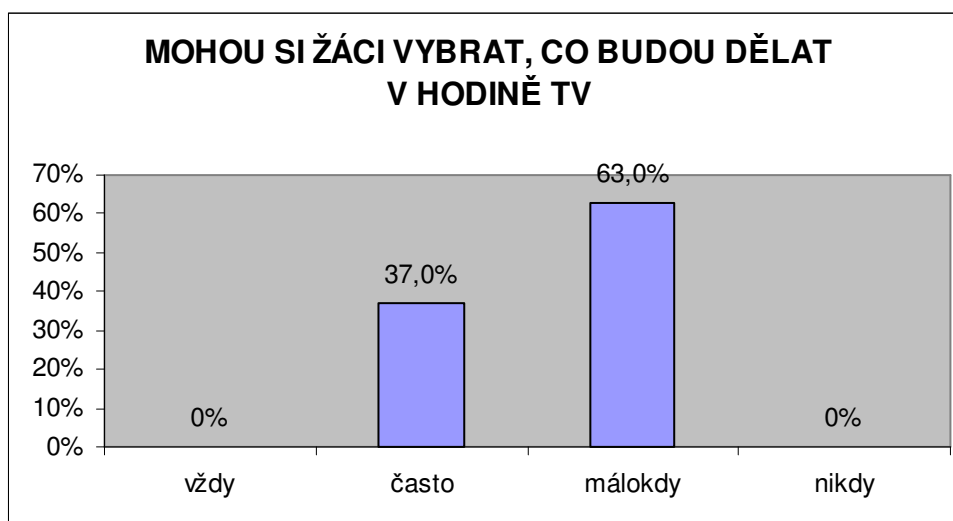
Mohou si žáci vybrat, co budou dělat ve vyučovací jednotce tělesné výchovy?

Tabulka č. 20

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ODPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------|----------------|---------------|
| vždy | 0 | 0 % |
| často | 10 | 37,0 % |
| málokdy | 17 | 63,0 % |
| nikdy | 0 | 0 % |

Graf č. 20



Z grafu je patrné, ře si řáci mohou řasto vybrat řinnost ve vyuřovací jednotce tělesné výchovy u 37,0 % uřitelů a mállokdy u 63 % uřitelů. Odpovědi nikdy a vřdy nebyly zastoupeny řádným procentem jedinců.

Otázka ř. 11

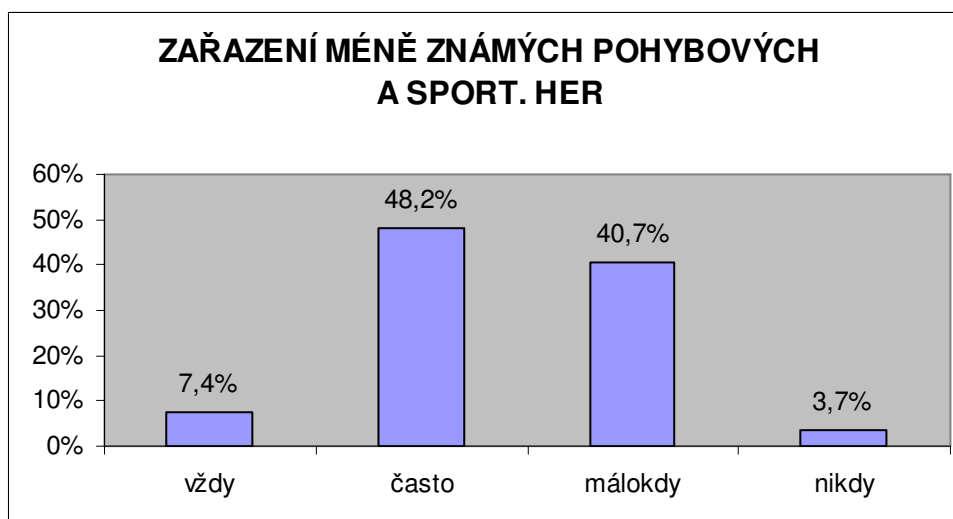
Zařazujete do výuky i méně známé pohybové a sportovní hry?

Tabulka ř. 21

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ODPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------|----------------|---------------|
| vřdy | 2 | 7,4 % |
| řasto | 13 | 48,2 % |
| mállokdy | 11 | 40,7 % |
| nikdy | 1 | 3,7 % |

Graf ř. 21



U této otázky byly zastoupeny všechny odpovědi. Vždy 7,4 %, často 48,2 %, málokdy 40,7 %, nikdy 3,7 %.

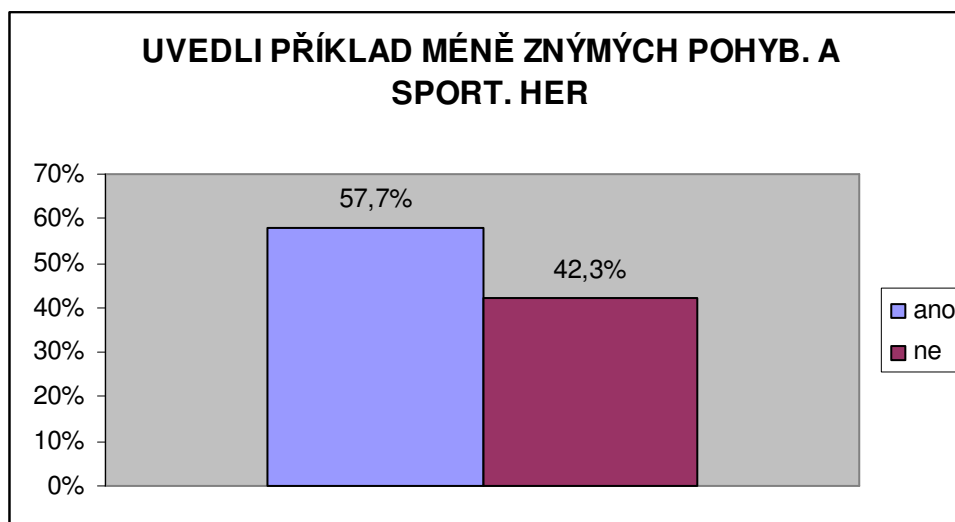
Pokud učitelé zařazují do výuky méně známé pohybové a sportovní hry, měli uvést příklady těchto her.

Tabulka č. 22

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| UVEDLI PŘÍKLAD | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------------|----------------|---------------|
| ANO | 15 | 57,7 % |
| NE | 11 | 42,3 % |

Graf č. 22



Přestože většina dotazovaných učitelů používá během vyučovacích jednotek tělesné výchovy méně známé pohybové a sportovní hry, vyjma 3,7 %, tak jen 55,6% uvedli příklady těchto her.

Otázka č. 12

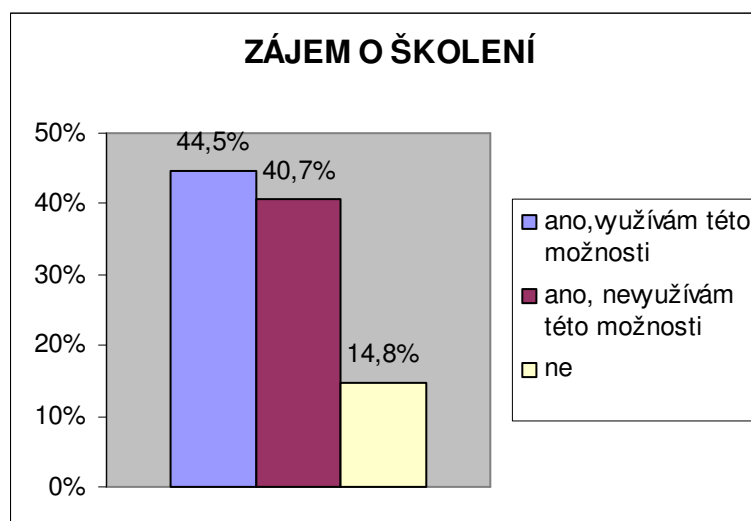
Máte možnost jezdit na školení, která se týkají pohybových aktivit?

Tabulka č. 23

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ODPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|------------------------------|----------------|---------------|
| ano, využívám této možnosti | 12 | 44,5 % |
| ano, nevyžívám této možnosti | 11 | 40,7 % |
| ne | 4 | 14,8 % |

Graf č. 23



Zájem o školení má a této možnosti využívá 12 učitelů, dalších 11 zájem také má, ale možnosti nevyžívá a jen 4 učitelé nemají zájem účastnit se školení.

Otázka č. 13

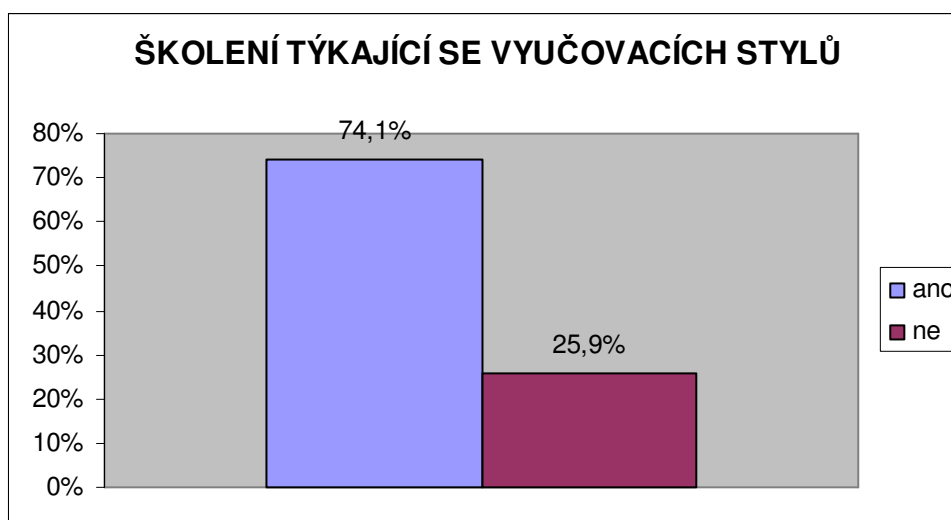
Měli byste zájem o školení (teoretické i praktické), které by se týkalo vyučovacích stylů?

Tabulka č. 24

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| UVEDLI PŘÍKLAD | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDRĚNÍ V % |
|----------------|----------------|---------------|
| ANO | 20 | 74,1 % |
| NE | 7 | 25,9 % |

Graf č. 24



Zájem o školení, které by se týkalo vyučovacích stylů by mělo 74,1 % učitelů a žádný zájem nejeví 25,9 % učitelů tělesné výchovy.

ČÁST 3

Otázka č. 1

Jaká je dotace hodin tělesné výchovy na Vaší škole?

Na tuto otázku byly různé odpovědi. Nejčastější je dvouhodinová dotace tělesné výchovy týdně. Již méně častá byla odpověď 3 hodiny týdně a 3 učitelé se k této otázce nijak nevyjádřili. Dále jeden z učitelů, který učí na gymnáziu uvedl, že ročníky osmiletého studia a to prima a sekunda mají 3 hodinovou dotaci týdně, ale od tercie až po oktávu jen 2 hodiny týdně. Na jiném gymnáziu uvedl dotazovaný 2 hodiny týdně, ale 1. a 2. ročník 3 hodiny týdně. Jeden dotazovaný udal rozmezí 2 – 3 hodiny týdně, ale nijak tuto odpověď nekonkretizoval. Na jednom z SOŠ mají učební obory jen 1 hodinu týdně a maturitní obory 2 hodiny týdně. Na druhém SOŠ učitel uvedl odpověď „6 hodin na doplnění úvazku“.

Otázka č. 2

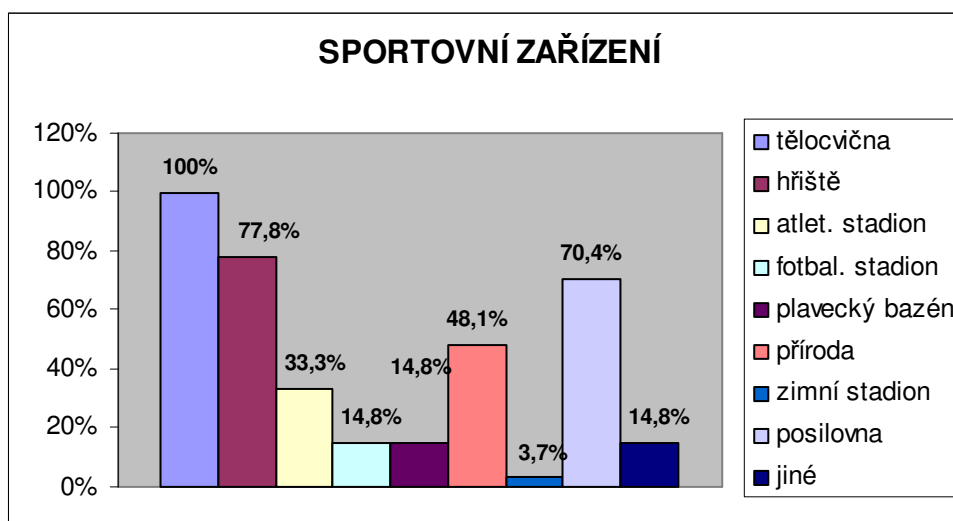
Tato otázka zjišťovala, která sportovní zařízení mají možnost učitelé jednotlivých škol využívat.

Tabulka č. 25

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| SPORTOVNÍ ZAŘÍZENÍ | | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|--------------------|--------------------|-------------------|------------------|
| tělocvična | | 27 | 100 % |
| hřiště | | 21 | 77,8 % |
| atletický stadion | | 9 | 33,3 % |
| fotbalový stadion | | 4 | 14,8 % |
| plavecký bazén | | 4 | 14,8 % |
| příroda | | 13 | 48,1 % |
| zimní stadion | | 1 | 3,7 % |
| posilovna | | 19 | 70,4 % |
| jiné | tenisové kurty | 2 | 7,4 % |
| | spinningový sál | 2 | 7,4 % |

Graf č. 25



Učitelé měli možnost zaškrtnout více než jednu odpověď.

Všem učitelům škola umožňuje využívat tělocvičnu (100 %). Další nejčastější využití je hřiště (77,8%), posilovna (70,4 %), příroda (48,1 %), atletický stadion (33,3 %). Na stejné úrovni je fotbalový stadion (14,8 %) a plavecký bazén (14,8 %). Nejmenší možnost využívání je zimní stadion (3,7 %). Do odpovědi jiné (14,8 %) učitelé mohli slovy uvést další možná sportovní zařízení, která využívají při výuce tělesné výchovy.

Otázka č. 3

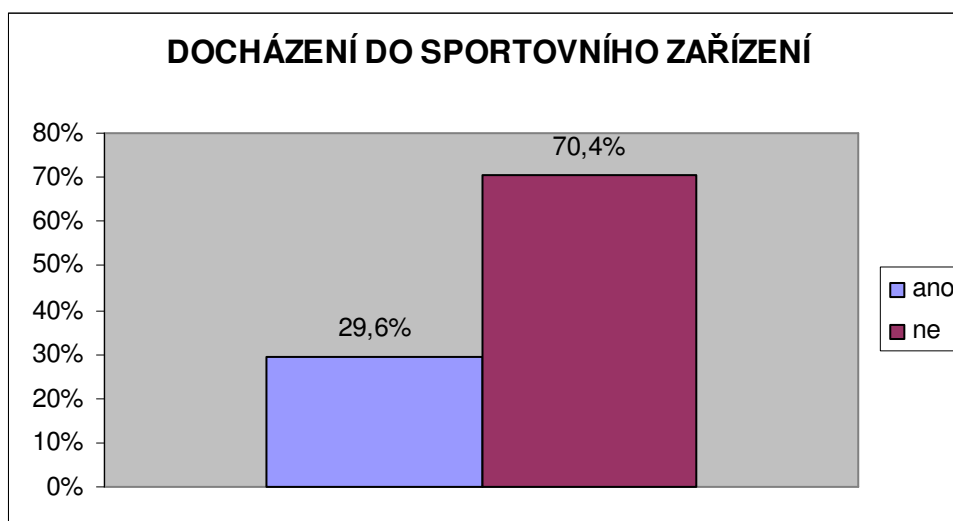
Musíte do sportovního zařízení docházet?

Tabulka č. 26

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| OPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|---------|----------------|---------------|
| ANO | 8 | 29,6 % |
| NE | 19 | 70,4 % |

Graf č. 26



Z grafu je patrné, že většina dotazovaných 70,4 % nemusí do sportovního zařízení docházet. Zbýlých 29,6 % nemá v blízkosti školy sportovní zařízení, a tak i na úkor časové ztráty, musí docházet.

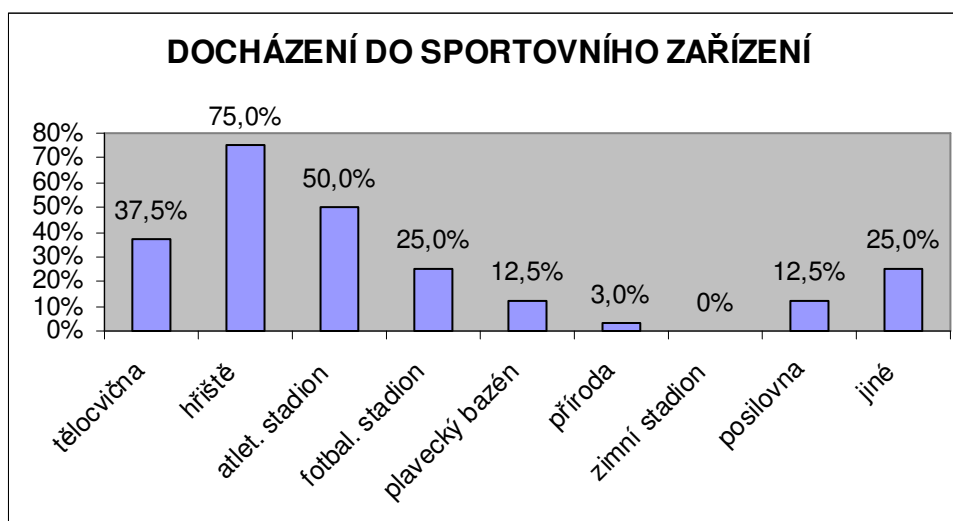
Pokud učitelé odpověděli na tuto otázku kladně, měli dále označit ta sportoviště, kam musejí docházet a o jaký čas z výuky přijdou.

Tabulka. č 27

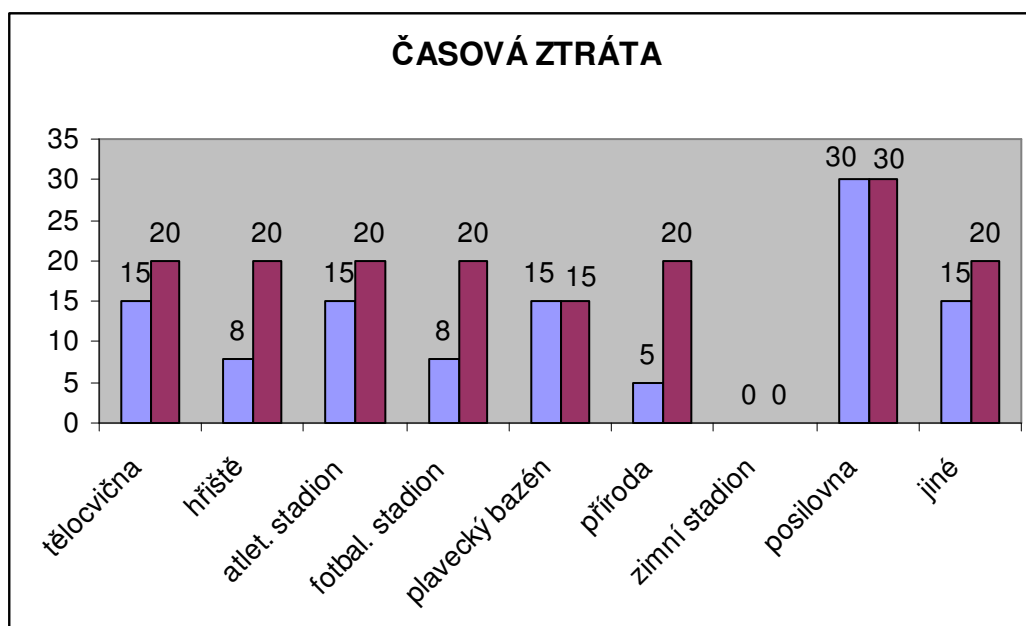
JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| SPORTOVNÍ ZAŘÍZENÍ | MUSÍ DOCHÁZET | | NEMUSÍ DOCHÁZET | | |
|--------------------|-----------------|--------|-----------------|--------|------|
| | POČET | % | POČET | % | |
| tělocvična | 3 | 11,1 % | 24 | 88,9 % | |
| hřiště | 6 | 22,2 % | 21 | 77,8 % | |
| atletický stadion | 4 | 14,8 % | 23 | 85,2 % | |
| fotbalový stadion | 2 | 7,4 % | 25 | 92,6 % | |
| plavecký bazén | 1 | 3,7 % | 26 | 96,3 % | |
| příroda | 3 | 11,1 % | 24 | 88,9 % | |
| zimní stadion | 0 | 0 % | 0 | 0% | |
| posilovna | 1 | 3,7 % | 26 | 96,3 % | |
| jiné | tenisové kurty | 1 | 50 % | 1 | 50 % |
| | spinningový sál | 1 | 50 % | 1 | 50 % |

Graf č. 27



Graf č. 28



Graf č. 27 znázorňuje procentuelní zastoupení odpovědí, které se týkaly označení sportovišť, do kterých musí učitelé docházet.

Graf č. 28 znázorňuje čas, který je potřeba k přechodu ze školy do sportovních zařízení. Jednotlivá čísla znázorňují počet minut. Modré sloupce označují minimální čas a červené sloupce označují maximální čas, který je potřeba k přemístění se do sportovních zařízení.

Otázka č. 4

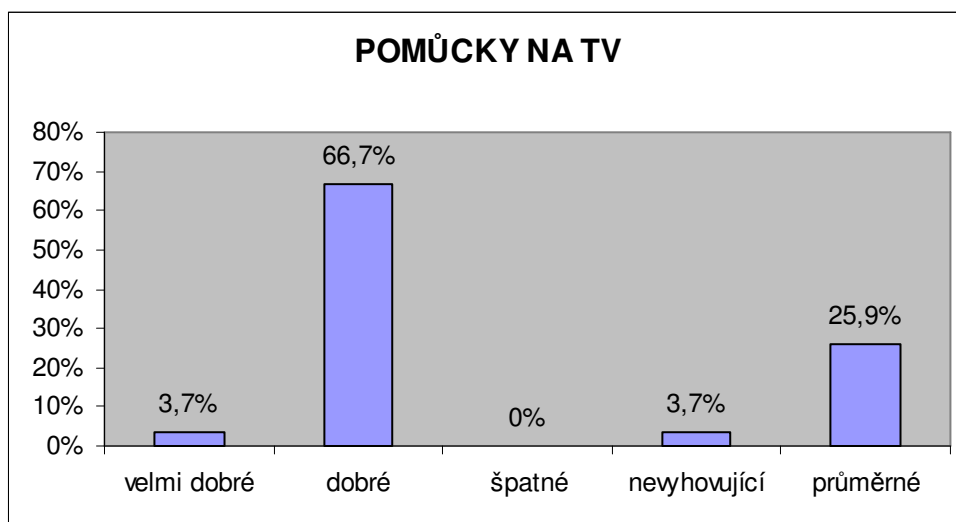
Tato otázka zjišťovala jak je škola vybavená pomůckami na tělesnou výchovu.

Tabulka č. 28

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ODPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|--------------|----------------|---------------|
| velmi dobré | 1 | 3,7 % |
| dobré | 18 | 66,7 % |
| špatné | 0 | 0 % |
| nevyhovující | 1 | 3,7 % |
| průměrné | 7 | 25,9 % |

Graf č. 29



Z grafu je patrné, že většina učitelů je spokojených s pomůckami na tělesnou výchovu. Vybavení škol pro výuku je dobré (66,7 %). Za průměrné je označilo 25,9 %. Odpovědi velmi dobré a nevyhovující jsou na stejné úrovni (3,7 %). Jako špatné pomůcky neoznačil žádný z dotazovaných.

Otázka č. 5

Má na Vaší škole tradici nějaký sport?

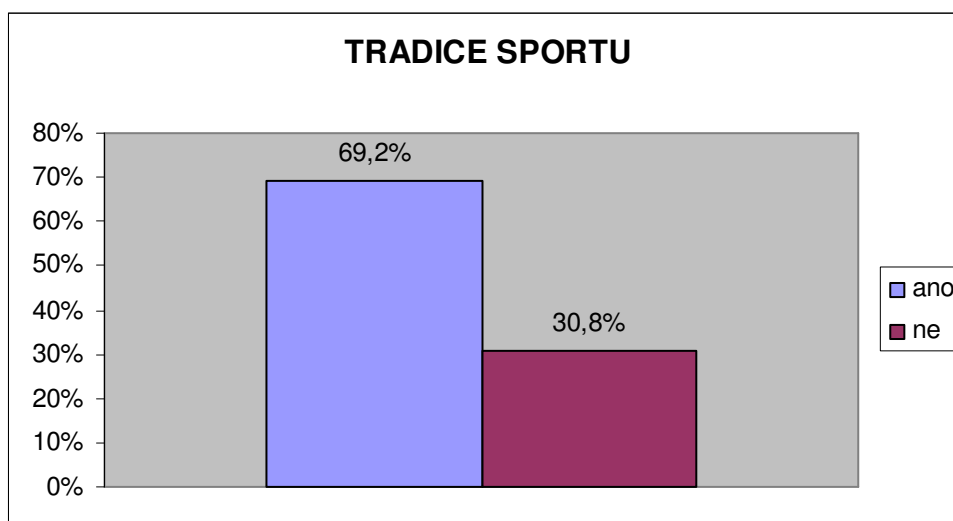
Tabulka č. 29

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| ODPOVĚDI | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|----------|----------------|---------------|
| ANO | 18 | 69,2 % |
| NE | 8 | 30,8 % |

Na tuto otázku odpovědělo 26 učitelů, což budu brát jako 100 %.

Graf č. 30



Na otázku odpovědělo 18 učitelů kladně a 8 učitelů záporně.

Učitelé, kteří odpověděli ano, měli dále odpovědět na doplňující otázku, která se týkala uvedení sportů, které mají na jejich škole tradici.

Z 18 učitelů, kteří odpověděli, že na jejich škole má nějaký sport tradici, všichni uvedli příklad. Na některých školách má tradici jen jeden sport, na jiných i víc.

Otázka č. 6

Tato otázka se týkala těch sportovních her, které nemají možnost učitelé na škole vyučovat.

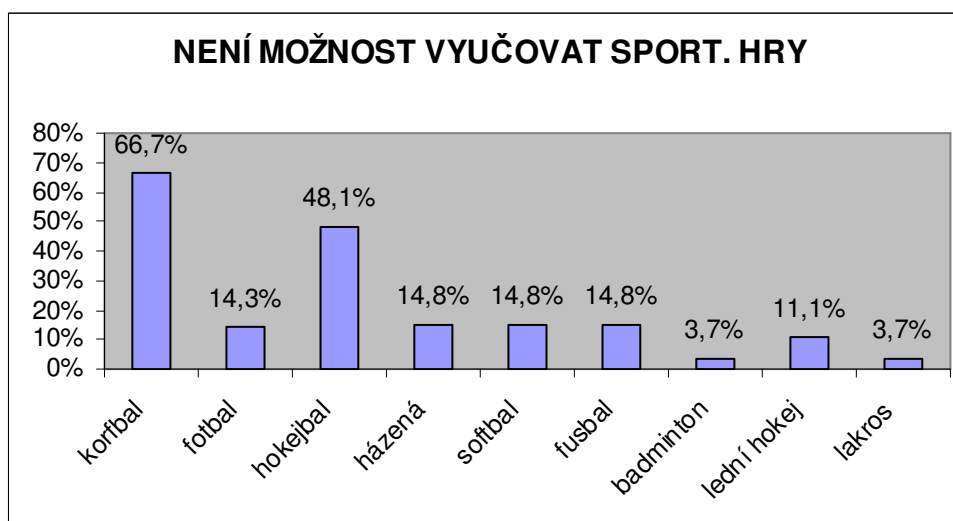
Na otázku reagovalo jen 21 učitelů, což budu brát jako 100 %.

Tabulka č. 30

JEDNOTLIVÉ ODPOVĚDI

| SPORTOVNÍ HRA | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|---------------|----------------|---------------|
| korfbal | 14 | 66,7 % |
| fotbal | 3 | 14,3 % |
| hokejbal | 13 | 48,1 % |
| házená | 4 | 14,8 % |
| softbal | 4 | 14,8 % |
| fusbal | 4 | 14,8 % |
| badminton | 1 | 3,7 % |
| lední hokej | 3 | 11,1 % |
| lakros | 1 | 3,7 % |

Graf č. 31



Graf znázorňuje procentuelní zastoupení jednotlivých odpovědí. V kategorii jiné se objevil badminton, lední hokej a lakros.

4. 2 Výsledky pozorování

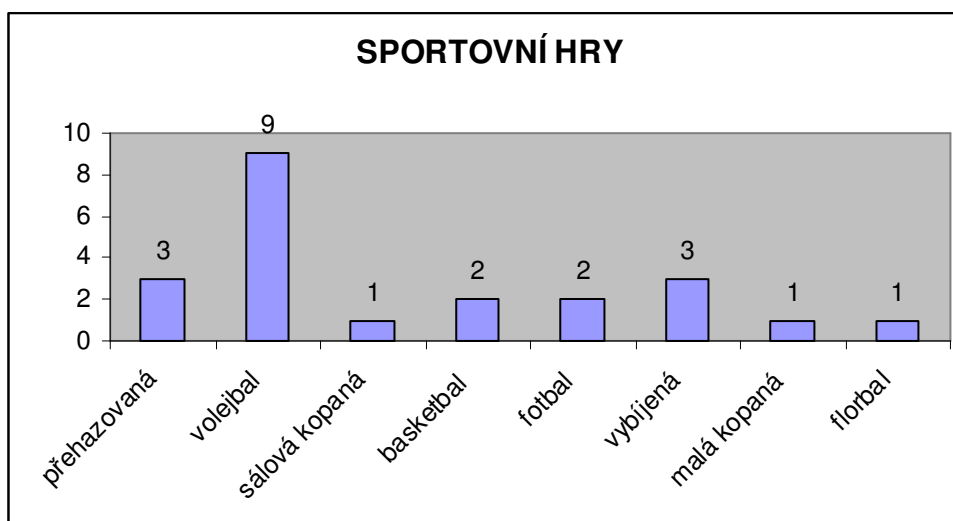
Pozorování vyučovacích jednotek tělesné výchovy na středních školách na Břeclavsku probíhalo v období od 20. 12. 2007 do 23. 5. 2008. Žádnému z učitelů na náhodně vybraných školách nebyl sdělen účel, za jakým jsem navštěvovala jednotlivé hodiny. Pozorování proběhlo u všech učitelů tělesné výchovy v době, kdy vyučovali sportovní hry. Až po ukončení pozorování jednotlivých hodiny byl učitelům osobně předán dotazník s informačním letákem, který stručně vysvětloval pojem vyučovací styl a jednotlivé didaktické styly. Celkem jsme odpozorovali 22 vyučovacích jednotek tělesné výchovy.

Tabulka č. 31

SPORTOVNÍ HRY

| SPORTOVNÍ HRA | POČET |
|---------------|-------|
| přehazovaná | 3 |
| volejbal | 9 |
| sálová kopaná | 1 |
| basketbal | 2 |
| fotbal | 2 |
| vybíjená | 3 |
| malá kopaná | 1 |
| florbal | 1 |

Graf č. 32



Z tabulky i grafu je patrné, že nejčastěji volenou sportovní hrou na náhodně vybraných školách na Břeclavsku je volejbal. Další nejčastější volbou je přehazovaná a vybíjená. Méně často volené sportovní hry jsou basketbal, fotbal, sálová kopaná, malá kopaná a florbal.

Tabulka č. 32

DIDAKTIVKÉ STYL

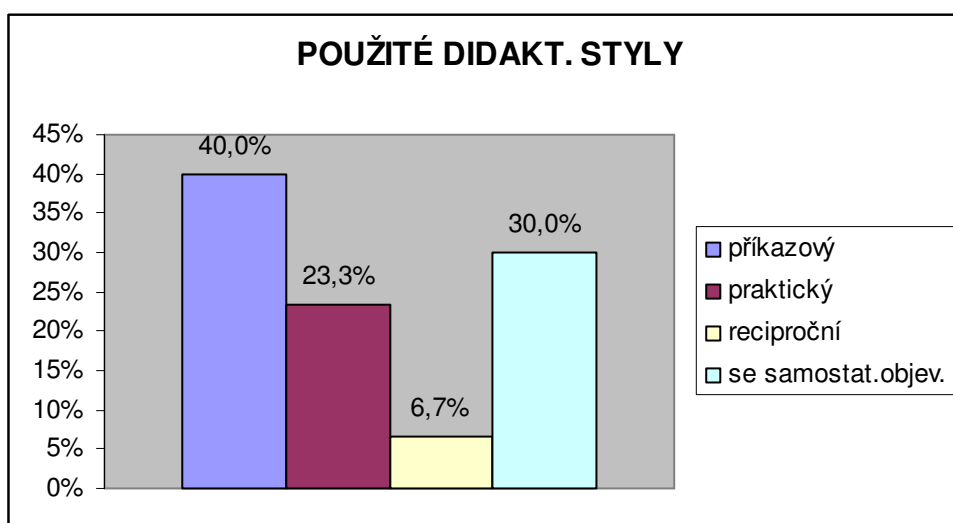
| SPORTOVNÍ HRA | POUŽITÝ DIDAKTICKÝ STYL |
|---------------|---|
| přehazovaná | příkazový, se samostatným objevováním |
| volejbal | příkazový, reciproční, se samostatným objevováním |
| sálová kopaná | praktický |
| basketbal | příkazový, praktický, se samostatným objevováním |
| fotbal | příkazový, praktický |
| vybíjená | příkazový, praktický, reciproční |
| malá kopaná | příkazový |
| florbal | praktický |

Tabulka č. 33

POUŽITÉ DIDAKTICKÉ STYLY

| DIDAKT. STYL | FREKVENCE POUŽITÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
|------------------------|-------------------|---------------|
| PŘÍKAZOVÝ | 12 | 40,0 % |
| PRAKTICKÝ | 7 | 23,3 % |
| RECIPROČNÍ | 2 | 6,7 % |
| SE SAMOST. OBJEVOVÁNÍM | 9 | 30,0 % |

Graf č. 33



Každá vyučovací jednotka je rozdělena na 4 části a to úvodní, průpravnou, hlavní a závěrečnou. V každé části vyučovací jednotky mnohdy učitelé použili jiný didaktický styl, tudíž frekvence výskytu použitých didaktických stylů je celkem 30, což je 100 %. Z toho příkazový styl byl použit 12krát, praktický 7krát, reciproční 2krát a se samostatným objevováním 9krát. Graf nám znázorňuje procentuelní vyjádření této skutečnosti.

4. 3 Porovnání výsledků dotazníku s pozorováním

V této části jsme se zaměřili na porovnání výsledků, které jsme získali na základě dotazníku s výsledky získané vlastním pozorováním. Porovnáváme výsledky získané při pozorování s výsledky dotazníkového šetření, které se týkají otázky č. 3, ve které jsme se učitelů ptali, který vyučovací styl používají nejčastěji.

Tabulka č. 34

SROVNÁNÍ DOTAZNÍKU A POZOROVÁNÍ

| DIDAKTICKÉ STYLY | DOTAZNÍK | | POZOROVÁNÍ | |
|---------------------|-------------------|------------------|----------------------|------------------|
| | POČET ODPOVĚDÍ | VYJÁDŘENÍ V % | FREKVENCE POUŽITÍ | VYJÁDŘENÍ V % |
| A | 22 | 81,4 % | 12 | 40,0 % |
| B | 20 | 74,0 % | 7 | 23,3 % |
| C | 4 | 14,8 % | 2 | 6,7 % |
| D | 12 | 44,4 % | 0 | 0 % |
| E | 9 | 33,3 % | 0 | 0 % |
| F | 4 | 14,8 % | 0 | 0 % |
| G | 7 | 25,9 % | 9 | 30,0 % |
| H | 5 | 18,5 % | 0 | 0 % |
| I | 0 | 0 % | 0 | 0 % |

Z tabulky lze vyčíst, že na základě výsledků získaných dotazníkem učitelé používají nejvíc didaktický styl A (22), B (20), D (12) a E (9). Při pozorování jsme zjistili, že při vyučovacích jednotkách tělesné výchovy, kdy byly vyučovány sportovní hry, byly nejvíc používány didaktické styly A (12), B (7), C (2) a G (9).

4. 4 Diskuse**4. 4. 1 Diskuse k výsledkům dotazníkového průzkumu**ČÁST 1

Tato část dotazníku sloužila k získání obecných informací o učitelích tělesné výchovy na náhodně vybraných středních školách na Břeclavsku. Vyplnilo ji celkem 27 učitelů, z toho 11 žen a 16 mužů. Aprobovaně učí tělesnou výchovu 23 učitelů a 4 neaprobovaně. Délka praxe jednotlivých učitelů se pohybuje v rozmezí 1 až 43 let.

ČÁST 2

Na tuto část odpovědělo celkem 27 učitelů. Výjimkou je otázka č. 1, která se týkala znalosti pojmu „vyučovací styl“, na kterou odpovědělo 26 učitelů.

Na základě dotazníkového průzkumu jsme zjistili, že pojem „vyučovací styl“ zná 22 učitelů, již před přečtením informačního letáku a 4 učitelé pojem neznají. V souvislosti s touto otázkou, nás zajímal vztah neaprobovanosti ke znalosti pojmu

„vyučovací styl“. Z celkového počtu neaprobovaných učitelů tělesné výchovy pouze jeden nevěděl, co je to „vyučovací styl“. Z toho je možné usuzovat na vlastní zájem učitelů o problematiku týkající se tělesné výchovy, nebo proškolení jednotlivých učitelů.

Ti učitelé, kteří znali pojem „vyučovací styl“ měli tento pojem vysvětlit vlastními slovy. Dále jsou uvedeny příklady vysvětlení pojmu některých učitelů.

- „Jakým způsobem vyučující předává učivo studentům. Do jaké míry se studenti mohou aktivně zapojovat do vyučovací jednotky a mít na ní podíl.“
- „Způsob jak učitel učí.“
- „Jakým způsobem povedu žáky k osvojení daných dovedností a zkušeností.“
- „Způsob nebo metoda používaná k dosažení konkrétního cíle.“
- „Vzájemný vztah učitele a žáka, zahrnuje jednotlivé činnosti, hodnocení, průběh vyučovací jednotky.“
- „Režim vzájemné spolupráce mezi učitelem a žákem.“
- „Metoda, kroky, postupy, mající na zřeteli naplňování cíle jak vyučovací jednotky, tak celkový profil žáka SŠ v souvislosti s jeho aktivním přístupem.“
- „Vyučovací styl je vymezený model chování učitele, ve kterém je podstatné kolik rozhodnutí provede sám učitel a kolik přeneseme na žáka, skupinu, třídu.“
- „Didaktický přístup učitele k žákům/žáku.“
- „Způsob, jakým učitel vede žáky ve vzdělávací činnosti.“

Dále jsme zjistili, že nejvíc známý je styl příkazový A (25). Dalšími známými styly jsou B(24), D (18), E (14) a G (13). Více neznámé jsou didaktické styly C (12), F (11), H (8) a nejvíce neznámý je I (3).

Při výuce tělesné výchovy je nejvíc používaný didaktický styl A (22). Druhý nejčastěji využívaný je B (20), dále potom D (12), E (9), G (7), H (5) na stejné úrovni styl C (4) a F (4). I přesto, že někteří učitelé jsou si vědomi existence didaktického stylu I, žádný ho ale nepoužívá při výuce.

Když porovnáme výsledky otázky č. 2 a 3, je zřejmé, že ty didaktické styly, které jsou nejvíc známé (A,B, D, E) jsou také učiteli tělesné výchovy nejvíc používané.

Absence využívání didaktického stylu I, s autonomním rozhodováním žáka o volbě didaktického stylu je oprávněný, jelikož tento vyučovací styl se používá např. ve sportovních oddílech u vyspělejších probandů. Při výuce tělesné výchovy se tento styl nepoužívá nebo je jeho výskyt využití zcela výjimečný.

Názory, na čem závisí výběr vyučovacích stylů se u učitelů středních škol na Břeclavsku různí, i když se v jednom případě všichni shodli na stejném výsledku a to, že výběr vyučovacého stylu závisí na věku žáků (27). 25 učitelů si myslí, že výběr závisí na úrovni žáků a 2 učitelé s tímto tvrzením nesouhlasí. Poměrně početné zastoupení, 19 učitelů, má položku, týkající se závislosti výběru vyučovacích stylů na počtu žáků v hodině tělesné výchovy, 8 učitelů na tuto položku reagovalo záporně. Materiální vybavení sportovního zařízení má podle výsledků dotazníkového průzkumu také poměrně velký vliv na výběr vyučovacích stylů, 22 učitelů odpovědělo kladně a 5 záporně. Dalším důležitým aspektem je vlastní přístup žáků k vyučovací jednotce tělesné výchovy, s tímto tvrzením souhlasilo 21 učitelů, ale 6 nesouhlasilo. Vyučovací jednotka tělesné výchovy může probíhat v různém prostředí, ať už v tělocvičně, přírodě nebo na např. atletickém stadionu. 19 učitelů si myslí, že výběr vyučovacého stylu závisí na prostředí, kde hodina probíhá, 8 učitelů tento názor nesdílí.

Další otázka se týkala vlivu množství učiva v osnovách na výběru vyučovacého stylu. Očekávali jsme, že větší část dotazovaných odpoví kladně, což je také podloženo výsledky dotazníku, kdy na tuto otázku bylo 16 odpovědí ano a 11 ne.

V této části dotazníku, jsme se zajímali i o znalost úkolových karet. Většina učitelů (22) ví co jsou to úkolové karty, jen 5 učitelů je nezná. Vždy úkolové karty nepoužívá žádný z dotazovaných. Často úkolové karty používá pouze 1 učitel. 13 učitelů je používá málokdy a 13 je nikdy nepoužívá. Ve výsledcích dotazníku týkajících se otázky č. 6 a 7 je možné si všimnout, že někteří dotazovaní znají úkolové karty, ale nikdy je nepoužívají. Celkový počet učitelů, kteří používají úkolové karty je 14. Tito učitelé měli uvést příklady, kdy je používají. Jelikož je diplomová práce zaměřená na využívání didaktických stylů ve výuce sportovních her na středních školách, očekávala jsem uvedení příkladů sportovních a pohybových her. I přes to, že učitelé byli informováni, před vyplňováním dotazníku, na co je diplomová práce zaměřená, uváděli příklady většinou však jiné, které se netýkaly sportovních her. Dále uvádím příklady, kdy používají učitelé na středních školách úkolové karty.

- „k rozcvičce, kruhový trénink“
- „rozcvička, gymnastická sestava“

- „při skupinové práci“
- „např. v posilovně, atletice“
- „tvoření gymnastických sestav podle zadaných úkolů“
- „sportovní gymnastika, atletika“
- „závodivé hry, činnost na stanovištích“

Vybavení školy pro výuku tělesné výchovy je jedním z hlavních kritérií při výuce. Zda vybavení školy umožňuje učitelům používat vhodné vyučovací styly, tím se zabývala otázka č. 8. 17 učitelů je spokojených s vybavením školy, které jim umožňuje volit vhodné vyučovací styly při výuce. Odpověď někdy volilo 7 učitelů a 3 tvrdí jednoznačně ne.

Důležitá a stále do popředí se v posledních letech dostává samostatnost a vlastní aktivita žáků. Je to jeden z častých požadavků kladených nejen na učitele tělesné výchovy. Jedna z možných cest vedoucí k plnění tohoto požadavku může být předkládání tzv. „problémových úkolů“ žákům, které mají řešit samostatně. I na tuto problematiku byla zaměřena jedna otázka v dotazníku. 16 učitelů předkládá žákům „problémové úkoly“ málokdy, nikdy 9 učitelů, často pouze 2 učitelé a vždy ani jeden z dotazovaných. Z těch učitelů, kteří využívají „problémových úkolů“ uvedli příklad pouze 4 učitelé. Zde uvádím jejich příklady.

- „řešení herních situací“
- „skupinová činnost, soutěže družstev (hledají nejlepší způsob provedení úkolu)“
- „záchrana tonoucího“
- „pokud dělají rozhodčího při sportovních hrách“

Někteří učitelé mají k žákům vstřícnější přístup a jiní více direktivní. Často se to odráží do možnosti žáků vybírat si, co budou dělat ve vyučovací jednotce tělesné výchovy. Možnost často zvolilo celkem 10 učitelů, málokdy 17 učitelů. Odpověď vždy a nikdy, nebyli nikým z dotazovaných zvoleny. Na základě vlastního pozorování na náhodně vybraných školách, jsme vyzpovídali, že pokud na dané škole mají žáci tělesnou výchovu trávající 90 min., mohou si většinou v druhé polovině výuky vybrat, co budou dělat. Na školách, kde vyučovací jednotka tělesné výchovy trvá 45 min. si žáci volili činnost na začátku vyučovací jednotky. Pokud jim tato možnost nebyla nabídnuta, probíhala výuka dle přípravy vyučujícího.

Další otázka se týkala zařazování méně známých pohybových a sportovních her do výuky. Odpověď vždy zvolili 2 učitelé, často 13 učitelů, málokdy 11 učitelů a nikdy

1 dotazovaný. Pokud učitelé uvedli, že zařazují méně známé pohybové a sportovní hry, do výuky měli uvést příklad. 15 učitelů příklad uvedlo a 11 ne. Objevily se následující příklady:

- softbal
- korfbal
- ringo
- freesbee
- florbal
- zvláštní druhy vybíjené
- nohejbal
- faustball
- fusvolejbal
- hokejbal

Mimo tyto uvedené příklady se také objevili odpovědi jako: jóga, různé zaháněné, netradiční štafety, soutěže družstev, úpoly, úpolová gymnastika, netradiční míčové hry, překážkové dráhy. Na základě všech uvedených příkladů si lze vytvořit názor o tom, které pohybové a sportovní hry učitelé středních škol na Břeclavsku považují za méně známé.

Na základě dotazníkového průzkumu jsme dále zjistili, že celkem 23 učitelů má možnost jezdit na školení, která se týkají pohybových aktivit, ale jen 12 z nich tuto možnost využívá. 4 učitelé nemají vůbec zájem o školení. 2 učitelé svoji odpověď ještě doplnili vlastním komentářem.

- „Většina je již obsazena, když se chci přihlásit (nedostatek).“
- „Škola nechce platit toto školení.“

Další otázka se také týkala školení, ale zjišťovala, zda by učitelé měli zájem o školení (praktické i teoretické), které by se týkalo vyučovacích stylů. O taková školení by byl velký zájem. Kladně odpovědělo 20 učitelů, záporně jen 7. Zajímavé je zjištění, kdy jeden učitel, který v první otázce této části týkající se znalosti vyučovacího stylu jako pojmu odpověděl ne, i přesto by neměl zájem o školení.

ČÁST 3

Na tuto část odpovědělo celkem 27 učitelů, vyjma otázky č. 1, na kterou odpovědělo 24 učitelů, otázky č. 5, na kterou odpovědělo 26 učitelů a otázky č. 6, na kterou reagovalo 21 učitelů.

První otázka zjišťovala, jaká je hodinová dotace tělesné výchovy na školách. Na většině náhodně vybraných středních škol na Břeclavsku je dvouhodinová dotace tělesné výchovy týdně. Méně častá byla odpověď 3 hodiny týdně. Na jednom gymnáziu mají hodinovou dotaci pro nejnižší ročníky osmiletého studia a to primu a sekundu 3 hodiny týdně a od tercie jen 2 hodiny týdně. Na jiném gymnáziu mají 1. a 2. ročník 3 hodiny týdně a ostatní 2 hodiny týdně. Na SOŠ je jednohodinová dotace týdně pro učební obory, ale maturitní obory mají tělesnou výchovu 2 hodiny týdně. Z výsledků je patrné, že záleží plně na každé škole, kolika hodinovou dotaci týdně má tělesná výchova.

V této části dotazníku jsme se také zaměřili na zjišťování různých sportovních zařízení, které mají možnost při výuce učitelé využívat. Z výsledků jsme zjistili, že tělocvičnu mají možnost využívat všichni učitelé jednotlivých středních škol. 21 učitelů má k dispozici hřiště, 9 učitelů atletický stadion. Překvapením pro nás bylo, že jen 13 učitelů může využívat přírodu. U této položky jsme očekávali 100 % odpovědí. 19 učitelů může při výuce využívat posilovnu, což je překvapivě vysoké číslo. 4 učitelé fotbalový stadion a 4 plavecký bazén. Pouze jeden učitel uvedl možnost využití zimního stadionu. V kategorii jiné se objevily 2krát tenisové kurty a 2krát sál se spinningovými koly.

Dále nás zajímalo, zda musí učitelé do sportovních zařízení docházet či nikoli a pokud ano, o jakou časovou ztrátu z výuky se jedná. Do sportovního zařízení nemusí docházet 19 učitelů, protože sportoviště jsou součástí školy, nebo v její bezprostřední blízkosti. 8 zbylých učitelů musí docházet. Do kterých sportovních zařízení musí docházet je konkrétně rozpracováno v tabulce k otázce č. 3. Při přechodu do sportovních zařízení učitelé přijdou z výuky minimálně o 5 minut a maximálně o 30 minut. V případech, kdy učitelé ztratí z výuky 30 min mají spojené vyučovací jednotky tělesné výchovy v délce 90 minut. Za zajímavé jsme shledali skutečnost, kdy jeden učitel uvedl možnost využití zimního stadionu, ale nemusí na stadion docházet. Z toho je možné vyvozovat, že dotazovaný zapomněl uvést čas, který ztratí při přemístění se, nebo je daná střední škola situovaná v bezprostřední blízkosti zimního stadionu a čas strávený přemístěním je téměř zanedbatelný.

Jelikož jsme se v druhé části dotazníku zajímali o to, zda má vliv na výběr vyučovacích stylů materiální vybavení a zda umožňuje vybavení školy používat vhodné vyučovací styly, zařadili jsme do dotazníku otázku, která se týká vybavení školy pomůckami na tělesnou výchovu. Za velmi dobré označil pomůcky pouze 1 učitel.

Nejčastější odpovědí bylo dobré - 18 učitelů. Průměrné 7 učitelů, nevyhovující 1 učitel. Žádný z dotazovaných učitelů nepovažuje pomůcky za špatné. Důležité je podotknout, že problematika vybavení škol pomůckami na tělesnou výchovu úzce souvisí s finančními možnostmi školy, která musí zabezpečit pomůckami i všechny ostatní vyučovací předměty.

Mezi sporty, které mají na školách tradici se nejčastěji objevily volejbal, atletika, fotbal, florbal. Tyto sporty se také zdají být pro žáky nejatraktivnější a nejoblíbenější a vůbec nejčastěji provozovanými na školách. Jen na některých školách se objevily basketbal, přehazovaná, nohejbal, futsal a silové sporty. Na některých středních školách má tradici nejenom jeden sport ale i víc sportů, maximálně tři. Na zbylých náhodně vybraných školách učitelé neuvedli žádný sport.

Z výsledků dotazníku jsme také zjistili, které sporty nemají učitelé možnost vyučovat. Velký počet odpovědí zaznamenal korfbal (14) a hokejbal (13). Dále házená (4), softbal (4), futsal (4) a fotbal (3). V případě fotbalu a futsalu si myslíme, že se jedná o řešitelný problém. Neočekávali jsme, že právě tyto sporty se objeví mezi těmi, které nemají učitelé možnost vyučovat. V kategorii jiné se 3krát objevil lední hokej, který je samozřejmě závislý na možnosti využívat zimní stadion při výuce tělesné výchovy, stejně tak i plavání a nutnost pronajmutí plaveckého bazénu. Další sporty, o které učitelé projeví zájem, ale nemají možnost je vyučovat, jsou badminton, lakros, ale dokonce i golf, kuželky a parkur.

4. 4. 2 Diskuse k výsledkům získaných pozorováním

Vlastní pozorování probíhalo na čtyřech náhodně vybraných středních školách na Břeclavsku:

- Gymnázium a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Břeclav
- Gymnázium Mikulov
- Gymnázium T. G. Masaryka Hustopeče, Dukelské náměstí 7
- Střední odborná škola průmyslová Edvarda Beneše a Střední odborné učiliště Břeclav

Vyučovací jednotky tělesné výchovy byly navštěvovány v době, kdy učitelé vyučovali sportovní hry. Pozorování bylo provedeno u všech učitelů tělesné výchovy na příslušných školách. U každého učitele bylo provedeno pozorování více než jedenkrát.

Pozorování bylo zaměřeno na využívání vyučovacích stylů při výuce. Detailní zpracování nejvíc využívaných vyučovacích stylů je uvedeno v tabulce a grafu, které jsou součástí kapitoly 4.2 Výsledky pozorování na str. 53-55. Jak jsme předpokládali

nejčastěji používaným didaktickým stylem je styl příkazový. Pro učitele je na přípravu a organizace nejmíň náročný, veškerá rozhodnutí vykonává sám a žáci cvičí podle jejich modelu. Je efektivně využíván čas, který má učitel k dispozici ve vyučovací jednotce tělesné výchovy, ale učitelé tak omezují aktivitu žáků. Příkazový didaktický styl v každé vyučovací jednotce a u každého učitele objevil ve všech částech vyučovací jednotky, vyjma části závěrečné, kterou učitelé úplně vypouštějí. Ve školách, kde vyučovací jednotka tělesné výchovy trvá 45 minut, si tuto skutečnost obhajují tvrzením: „Každá část hodiny se musí velice zkrátit, aby proběhla hodina v podstatě celá.“ Někteří učitelé tvrdili, že použití příkazového stylu u méně zdatných a kázeňsky hůře zvladatelných žáků je nevyhnutelné. Styl se samostatným objevováním byl hned druhým nejčastěji používaným stylem. Učitelé, kteří uvedli jeho využívání při výuce, ho využívali vždy v úvodní části hodiny, kdy žákům sdělili náplň vyučovací jednotky a nechali žáky podle zvoleného tématu samostatně rozcvičit. Praktický didaktický styl byl využíván vždy v hodinách nácvichých. Hlavní motivací byla pro žáky pochvala od učitele za správné provedení pohybového úkolu nebo vynaložené snahy na jeho provedení. Reciproční vyučovací styl byl ze všech uvedených stylů používán nejméně a to také v hodinách nácvichých. V případě, kdy byly vyučovací jednotky tělesné výchovy suplované a spojené, byl využíván pouze didaktický styl příkazový.

4. 4. 3 Diskuse k porovnání výsledků z dotazníku a pozorování

Podrobně zpracované porovnání výsledků dotazníku a pozorování je uvedeno v tabulce v kapitole 4.3 Porovnání výsledků dotazníku s pozorováním na str. 56.

Výsledky získané na základě dotazníkového průzkumu se shodují s výsledky získanými pozorováním v případě nejčastějšího používání příkazového didaktického stylu. I přes to, že učitelé uvedli v dotazníku jako druhý nejčastěji používaný didaktický styl praktický, v praxi tomu tak není. Na základě pozorování vyučovacích jednotek tělesné výchovy jsme došli k výsledku stylu se samostatným objevováním jako druhého nejčastěji využívaného didaktického stylu. Výsledky se neshodují také v případě dalších didaktických stylů. Absence využívání vyučovacího stylu s autonomním rozhodováním žáka o volbě didaktického stylu se shoduje jak s výsledky dotazníkového průzkumu tak s výsledky získané pozorováním. Neshody, které vznikly při porovnání výsledků, mohou být důsledkem nedostatečných znalostí a špatné interpretaci pojmu „vyučovací styl“.

5. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jaké didaktické řídicí styly jsou nejvíce využívány ve výuce sportovních her na středních školách na Břeclavsku a jaká je znalost pojmu vyučovací styl. Výsledky, získané metodou dotazníkovou a metodou pozorování, byly zpracovány do grafů a tabulek. Všechny výsledky byly stručně okomentovány.

Prostřednictvím dotazníkového průzkumu jsme získali nejen obecné informace o učitelích středních škol, o znalosti pojmu „vyučovací styl“ a jeho nejčastější využívání ve výuce sportovních her, ale i další cenné informace, které se vztahují k otázce ovlivnění výběru vyučovacího stylu při výuce v tělesné výchově, respektive sportovních her. Na základě pozorování se v některých případech vyskytl rozpor mezi výsledky získanými dotazníkem a výsledky získanými vlastním pozorováním. Ukázalo se, že v praxi musí učitelé přizpůsobovat výběr vyučovacího stylu hlavně podle situace daného okamžiku.

Přesto, že jsou učitelé s teorií didaktických řídicích stylů seznamováni, domníváme se, že ve výuce převažuje využívání především „příkazového řídicího stylu“. Tuto domněnku nám potvrdily získané výsledky, jak na základě dotazníku, tak na základě pozorování. Někteří učitelé se nechali slyšet, v souvislosti s častým využíváním „příkazového řídicího stylu“, že jeho výběr velice úzce souvisí s ukázněností a kázní dnešní mládeže. Aby ve výuce došlo mnohdy k naplnění požadavků, ke kterým směřují učitelé v součinnosti s žáky, je použití příkazového stylu téměř nevyhnutelné. Z toho vyplývá poznatek týkající se výchovy dětí.

Obecně lze říci, že učitelé na jedné straně upřednostňují při výuce sportovních her „příkazový řídicí styl“, ale na straně druhé se nijak nebrání školení, která by učitele blíže seznámila se spektrem didaktických řídicích stylů. Jedna z možných cest, která by napomohla zbavit se stereotypního užívání stále jednoho a téhož stylu, by byl určitý vypracovaný soubor školení týkající se jednotlivých vyučovacích stylů. Tato školení by po stránce teoretické i po stránce praktické seznamovala učitele podrobně s využíváním jednotlivých vyučovacích stylů a jejich možnostmi. Důležitým aspektem by byl také zájem o tato školení a přístupnost učitelů k získávání nových informací, které by mohly vést k zefektivnění výuky nejen sportovních her. Neméně důležitým hlediskem v této problematice jsou také finanční možnosti jednotlivých škol, od čehož by se měla odvíjet i cenová náročnost školení.

Získávání poznatků o způsobech výuky tělesné výchovy na školách, ať už základních či středních, je velice důležité. Lze touto cestou obdržet informace, na základě kterých může dojít k vymezení různých opatření, která by mohla zajistit lepší využívání času majícího učitelé k dispozici při výuce tělesné výchovy, získání si žáků pro pohybové aktivity a zpopularizování tělesné výchovy jako předmětu. Pohled společnosti na tělesnou výchovu by se tak změnil, což by mohlo mít celkový dopad na změnu mínění o důležitosti tohoto předmětu.

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

1. BĚLKOVÁ, T. Je možné využívat didaktické řídicí styly ve výuce plavání? *Těl. Vých. Sport Mlád.* 1997, roč. 63, č.1, s. 18-21.
2. ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: UK, 1993. 415 s.
3. DOBRÝ, L. Co víme o spektru didaktických stylů? *Těl. Vých. Mlád.* 1992, roč. 58, č.8, s. 1-8.
4. DOBRÝ, L. *Didaktika sportovních her*. 1. vyd. Praha: SPN, 1977. 196 s.
5. DOBRÝ, L. *Didaktika sportovních her*. 2. vyd. Praha: SPN, 1988. 191 s.
6. DOBRÝ, L., SEMIGINOVSKÝ, B. *Sportovní hry. Výkon a trénink*. Praha: Olympia, 1988.
7. FRÖMEL, K. *Vyučovací jednotka tělesné výchovy*. 2. vyd. Olomouc: UP, 1986. 235 s.
8. CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. 272 s.
9. KOSTKOVÁ, J., SÝKORA, F. aj. *Didaktika tělesné výchovy*. 1. vyd. Praha: SPN, 1985, 212 s.
10. MOSSTON, M. and ASHWORTH, S. *The spektrum of teaching styles*. New York: 1990. 212 s.
11. MUŽÍK, V. a KREJČÍ, M. *Tělesná výchova a zdraví*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 1997. 139 s.
12. RUDOLFOVÁ, V. *Využívání spektra didaktických řídicích stylů ve vyučovacích jednotkách na středních školách v okrese Chrudim (diplomová práce)*. České Budějovice: PF, 2001. 89 s.
13. RYCHTECKÝ, A., FIALOVÁ, L. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 1. vyd. Praha: UK, 1995. 187 s.
14. RYCHTECKÝ, A., FIALOVÁ, L. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. vyd. Praha: UK, 1998. 171 s.
15. RYCHTECKÝ, A., FIALOVÁ, L. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 3. vyd. Praha: UK, 2004. 171 s.
16. SKALKOVÁ, J. aj. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: SPN, 1983. 208 s.

17. STREJC, J. *Využívání spektra didaktických řídicích stylů ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy na základních školách v okrese Příbram* (diplomová práce). České Budějovice: PF, 2007.
18. SÜSS, V. *Sportovní a pohybové hry, pojmy a třídění (CD): Sborník z vědeckého semináře pedagog. kinantropologie Daňkovic*. Brno: PF, 2005.
19. ŠAFAŘÍKOVÁ, J. *Aplikace didaktických stylů v házené. Těl. Vých. Mlád.* 1993, roč. 59, č.1, s. 11-16.
20. Šebrle a kol. *Didaktika školní tělesné výchovy dětí mladšího školního věku.* 1995.
21. ŠTUMBAUER, J. *Základy vědecké práce v tělesné kultuře.* 1. vyd. České Budějovice: PF, 1989. 85 s.
22. TÁBORSKÝ, F. *Sportovní hry.* Praha: Grada Publishing, 2004.
23. TÁBORSKÝ, F. *Sportovní hry II.* Praha: Grada Publishing, 2005.
24. TOMAJKO, D. *Aplikace didaktických stylů v basketbalu. Těl. Vých. Mlád.* 1993, roč. 59, č.4, s. 39-41.
25. TUPÝ, J., SVATOŇ, V. *Program TV v projektu Občanská škola.* Praha, Pedagogické centrum, 1994.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Vážený pane řediteli\paní ředitelko

Jmenuji se Lenka Sedláčková a jsem studentkou Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích s aprobací Bi-Tv pro střední školy. Pro ukončení mého studia je zapotřebí napsat diplomovou práci. Zabývám se tématem: Využívání didaktických řídicích stylů ve výuce sportovních her na středních školách na Břeclavsku a chtěla bych Vás poprosit o spolupráci. Jednalo by se o jednotlivé náslechy na Vaší škole ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy. Svými návštěvami jednotlivých vyučovacích jednotek nebudu nijak narušovat vyučování. Dále bych chtěla poprosit, zda by bylo možné, aby mi učitelé tělesné výchovy vyplnili dotazníky, jejichž vyhodnocení bude součástí diplomové práce.

Předem Vám děkuji

Lenka Sedláčková

11) Zařazujete do výuky i méně známé pohybové a sportovní hry?

vždy málokdy

často nikdy

Pokud ano, uveďte příklad:

12) Máte možnost jezdit na školení, která se týkají pohybových aktivit?

ano, využívám této možnosti ne

ano, nevyžívám této možnosti

13) Měli byste zájem o školení (teoretické i praktické), které by se týkalo vyučovacích stylů?

ano ne

ČÁST 3

1) Jaká je dotace hodiny tělesné výchovy na Vaší škole?

2) Máte možnost využívat v hodinách tělesné výchovy:

tělocvična plavecký bazén

hřiště příroda

atletický stadion zimní stadion

fotbalový stadion posilovna

jiné – vypište

3) Musíte do sportovního zařízení docházet?

ano ne

Pokud ano, do kterých a o jaký čas z výuky přijdete?

tělocvična čas příroda čas

hřiště čas zimní stadion čas

atletický stadion čas posilovna čas

fotbalový stadion čas jiné: čas

plavecký bazén čas

4) Vybavení Vaší školy pomůckami na tělesnou výchovu je:

velmi dobré špatné průměrné

dobré

nevyhovující

5) Má na Vaší škole tradici nějaký sport?

ano

ne

Pokud ano, který?

6) Na Vaší škole nemáte možnost vyučovat:

volejbal

hokejbal

basketbal

házená

florbal

softbal

korfbal

fotbal

fotbal

jiné:

Příloha č. 3

Vyučovací styly

Vyučovací styl = didaktický styl uvádějící do vzájemných vztahů činnosti učitele, činnosti žáka a konkrétní cíle. Tyto prvky tvoří pedagogickou jednotku, z níž nelze jednotlivé prvky vytrhnout.

Spektrum didaktických stylů

A – příkazový

B – praktický

C – reciproční

D – se sebehodnocením

E – s nabídkou

F – s řízeným objevováním

G – se samostatným objevováním

H – s autonomním rozhodováním žáka o učivu

I - s autonomním rozhodováním žáka o volbě didaktického stylu

Pozn.:

- všechny styly jsou komplementární
- žádný styl sám o sobě není lepší než druhý
- žádný styl není nejlepší

1) Příkazový

Učitel - vykonává veškerá rozhodnutí sám

Žák – cvičí dle modelu učitele (reprodukuje)

2) Praktický

Učitel – chodí mezi žáky, vysvětluje, neurčuje frekvenci nebo množství cvičení, opravuje, chválí

Žák – sám si určí místo cvičení, individuální tempo a rytmus, klade otázky

3) Reciproční

Učitel – pozoruje výkon cvičícího i pozorovatele, opravuje pouze pozorovatele

Žáci – rozdělení do dvojic – jeden cvičí, druhý pozoruje, hodnotí, opravuje, pomáhá

4) Se sebehodnocením

Učitel – předkládá pouze úkoly (např. úkolová karta)

Žák – sám cvičí bez ohledu na ostatní

5) S nabídkou

Učitel – předkládá různě obtížné úkoly

Žák – volí si počáteční výkonovou úroveň

6) S řízeným objevováním

Učitel – určí vhodné učivo, sekvenci kroků, které vedou žáka postupně ke konečnému řešení

Žák – rozvíjí myšlenkové dovednosti, které povedou k objevu žádaného řešení

7) Se samostatným objevováním

Učitel – předkládá problém

Žák – řeší problém zcela sám

8) S autonomním rozhodováním žáka o učivu

Učitel – rámcově vymezí učivo

Žák – samostatně určuje otázku nebo problém

9) S autonomním rozhodováním žáka o volbě stylu

Učitel – konzultant

Žák – rozhoduje o volbě učiva, sám se hodnotí

Příloha č. 4

ZÁZNAMOVÝ ARCH

škola: datum: Tv: dívky chlapci koedukované skupiny
místo:
sportovní hra:

| | úvodní část | průpravná část | hlavní část | závěrečná část |
|------------------------|-------------|----------------|-------------|----------------|
| didaktický řídicí styl | | | | |
| poznámky | | | | |